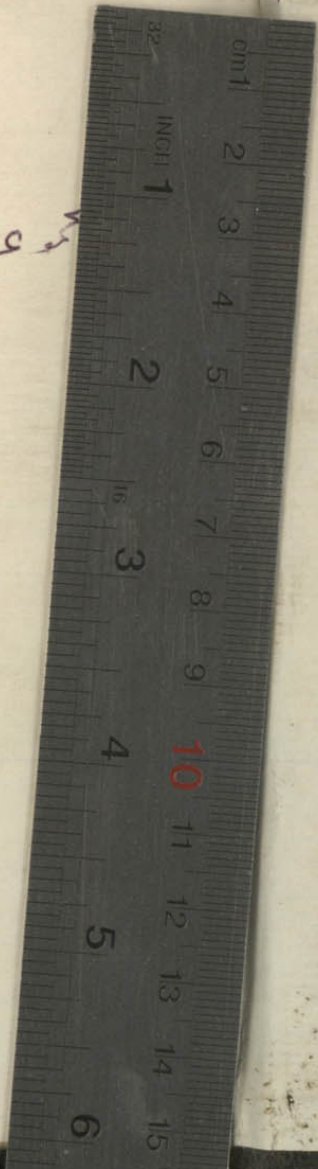

کتابخانه
مجلس شورای
اسلامی

۷۰۴۳

مجموعه: خرد و طاعت و غیره

بازدید شد
۱۳۸۲

کتابخانه مجلس شورای اسلامی	
کتاب: <u>جمهور اسلامی</u>	مؤلف: .....
مترجم:	موضوع: .....
شماره قفسه: <u>۵۹۴۳</u>	شماره ثبت کتاب: <u>۸۹۷۳۸</u>

خطی
کتابخانه مجلس شورای اسلامی
۶۹۴۳

شماره ۷۰

مجموعه: خرد و طاغوت

تالیف: ش...

مجلس شورای اسلامی

شماره ثبت کتاب: ۵۹۴۳

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب: ۷۱۷۳۸

خطی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

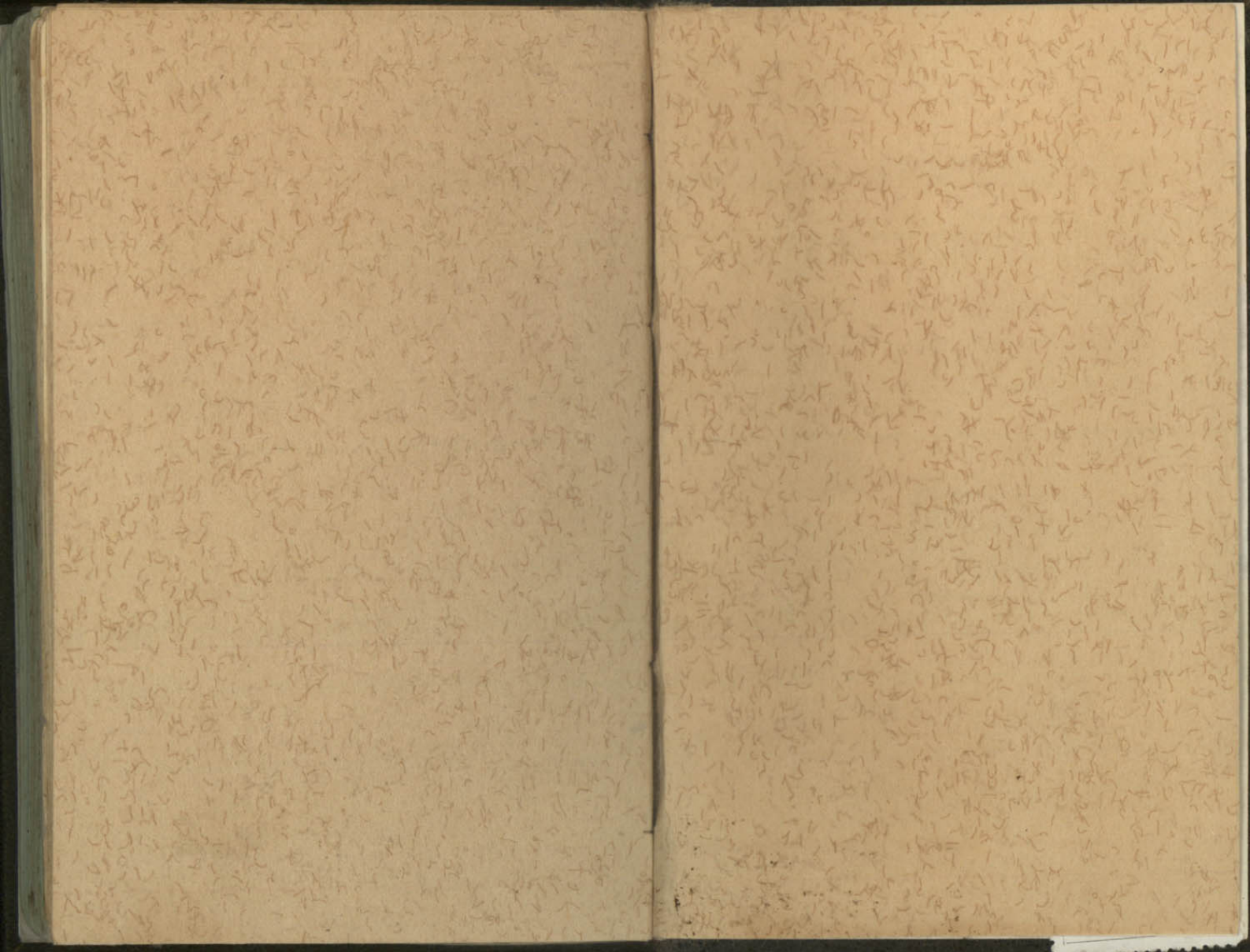
۵۹۴۳

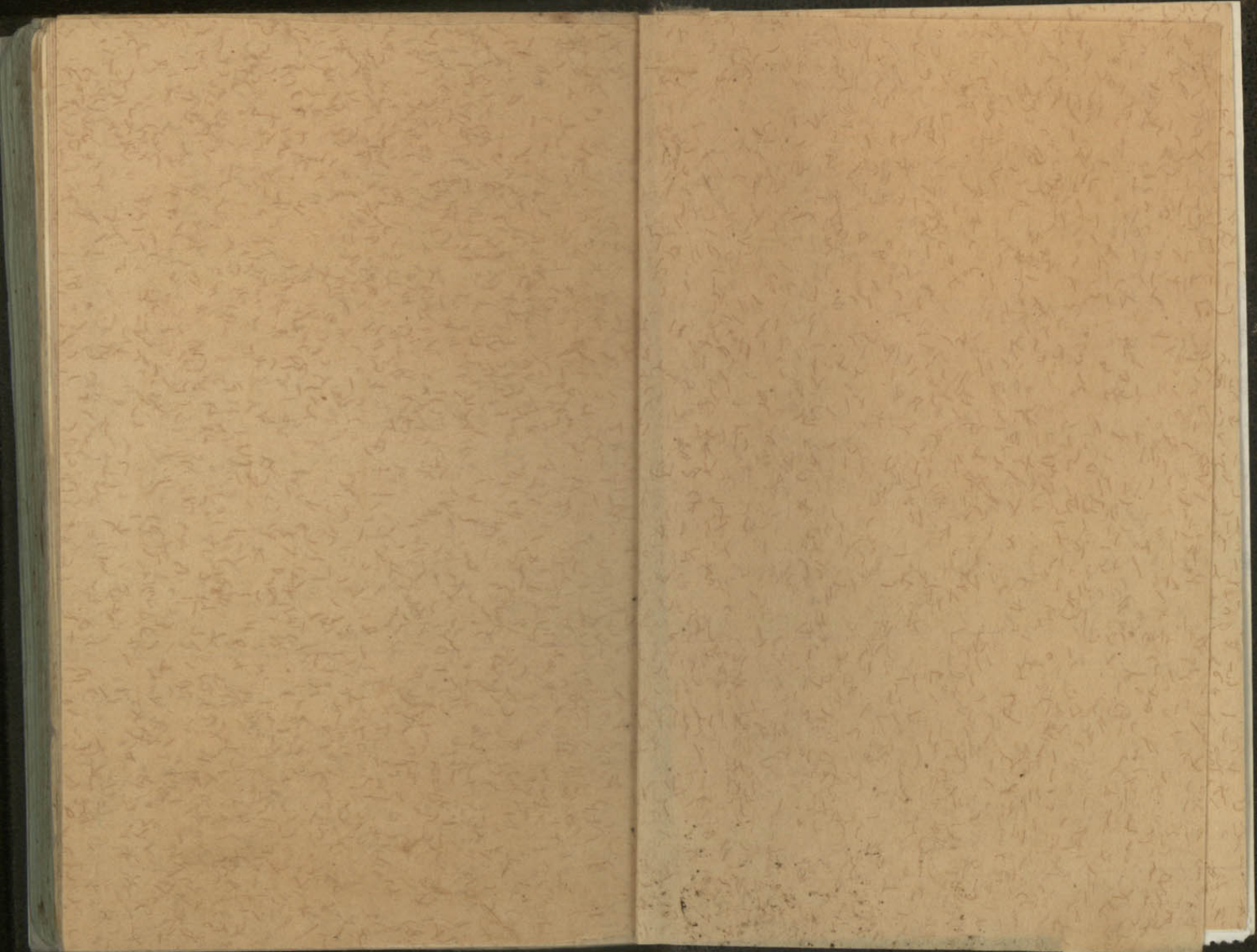

مکتبہ اسلامیہ
لاہور

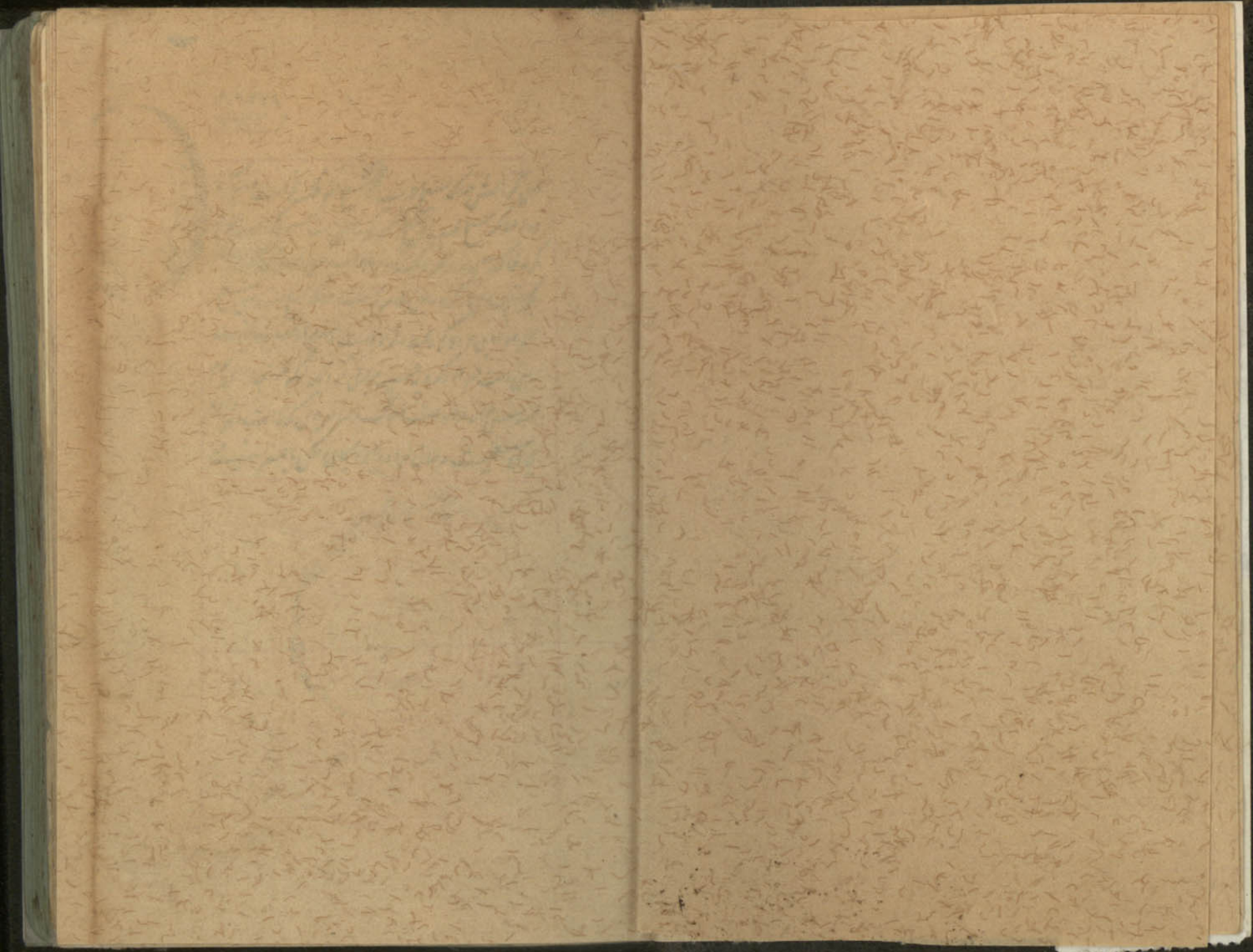
۲۸۷۱

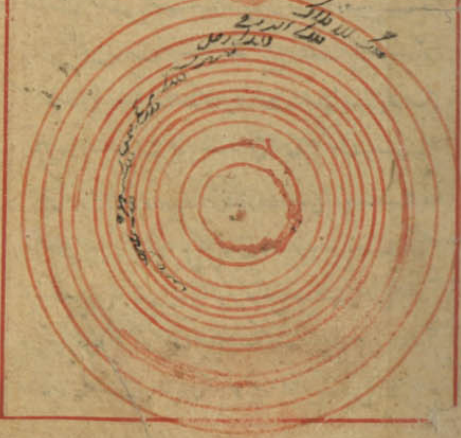

اول که نشانی خاک سطحی است و در سطح ممتد خاک قرار است و در هر کوه
 بود احاطه سطحی است که در سطح ممتد خاک قرار است و در هر کوه
 که خاک این مردود غیر بود یک که این خاک است و این احاطه یا بود کرده
 بگویم قریب دلی از که زمین ممتد است خاک سطحی است و زمین سطح
 نمود چون این مردود که محیط شده است و این خاک است و این خاک
 زمین است از آن که در هر یک از آن که این خاک است و این خاک
 محسوس است از صوت است اطلاق و غیره هر یک که است و این خاک
 یکی سطحی است و این مردود و این یکی یکی یکی یا غیره

باب دوم در بیان دو اوستوره از عظام و خنقار و قوسهای
 مرادیه که بر سینه در جهت قوس مستوی هستند و قطر هر دو برابر
 بصورت مستوی است و در جهت عمود بر هم قرار دارند و در جهت قوس مستوی
 که بر سینه است را اوستوره گویند و در جهت عمود بر هم قرار دارند که جهت
 را با سینه گویند و همگی بر سینه قرار دارند و در جهت عمود بر هم قرار دارند
 که جهت قوس مستوی را گویند و قوس را که بر سینه قرار دارد جهت عمود بر هم
 تمام آن قوس را گویند و در جهت عمود بر هم قرار دارند که جهت عمود بر هم
 مرکز الیمنار هر دو گویند و در جهت عمود بر هم قرار دارند که جهت عمود بر هم
 است و جهت عمود بر هم است و جهت عمود بر هم است و جهت عمود بر هم است
 که با سید الیمنار هر دو در جهت عمود بر هم قرار دارند که جهت عمود بر هم
 دایره ماه با قطب الیمنار است و آن عطیه باشد که یکی قطب الیمنار
 عطیه که در جهت قوس مستوی قرار دارد و در میان این دو وسطه میان
 دو قطب الیمنار است و در جهت عمود بر هم قرار دارد که جهت عمود بر هم
 باشد که جود الیمنار هر دو با هم که یکی بر جهت عمود بر هم الیمنار
 و قوس الیمنار که میان جود الیمنار هر دو در جهت عمود بر هم الیمنار
 از جانب اوستوره اول آن جود گویند و قوس که این دایره میان

گویند

قطب

مرکز کوکب و معدل الیمنار افتد از جانب اوستوره اول آن گویند
 و دایره عرض است و آن عطیه باشد که جود الیمنار هر دو با هم که یکی
 بر جهت عمود بر هم الیمنار است و در جهت عمود بر هم الیمنار
 الیمنار و معدل الیمنار افتد از جانب اوستوره اول آن گویند
 و در جهت عمود بر هم الیمنار است و در جهت عمود بر هم الیمنار
 و دایره عرض است و آن عطیه باشد که جود الیمنار هر دو با هم که یکی
 بر جهت عمود بر هم الیمنار است و در جهت عمود بر هم الیمنار
 و در جهت عمود بر هم الیمنار است و در جهت عمود بر هم الیمنار
 که خطی از مرکز عالم بکوتب است قامت شخص که در دایره
 نقطه منتهی شود و متقابل آن سمت قدم بود و این دایره
 یکی ظاهر در آن نیم بود که در جانب سمت راست بود و دیگری
 حتی و غیر عرضی و آن نیم بود که در جانب سمت چپ بود و این دایره
 طلوع و غروب کوکب معلوم شود و تقصیف معدل الیمنار که در
 نقطه یکی را نقطه مشرق و مشرقی معدل آن گویند و دیگری را نقطه مشرق
 و مغرب معدل آن گویند و خطی که در اصل بر سینه است و در نقطه آن
 خط را خط مشرق و مغرب گویند و نقطه الیمنار را تقصیف کنند
 بر دو نقطه یکی را مطلع و دیگری را غارب و سینه گویند و قوس الیمنار
 دایره که میان جود الیمنار هر دو با هم که یکی بر جهت عمود بر هم الیمنار

از جانب

نقطه

دایره

خط

اوستوره

نود و یک سال مرکز کوبک واقع شود از ادا کوبه به اریه
عزیمت ان صغیر بود متاری تکله الیوم که مرتبه شود از کوه لطمها
مزده که تکله نامی و متفظ است است دان صغری بود عوار
افق و ای لوقه اگر صیغه معنط است اریه کوبنده و تکله لانی باشد
منظرات الحظاط کوبنده و از منظرات تکله منتظره که ماسک سطح
الارض باشد اریه ای حسی کوبنده و ای کوه که از اریه جیبی و ای کوه کوه
و ای کوه طول بلده و لیکه و ای سال ان مرکز در کوه کوبه است
سنان جو ایش ما بسیم در میان است و کوه تکله منتظره
در نیمه ای تکله لانی و تکله الیوم که مرکز در کوه کوبه است
ارکان نو است مرکز اریه و تکله را محظوظ است و کوه منتظره ای
که مرکز ایش مرکز عالم است و تکله نیمه ایش شماره مستطی
نواب و تکله منتظره کوه را از تکله منتظره در کوه کوبه است
و کوه ادا درین کوه تکله منتظره و کوه منتظره سال کوه در سطح
کنه حکما که در بیست و سه هزار دین سال مکرده نام کوه کوبه
اوا در کوه کوبه منتظره و سطح اریه کوبه است و کوه کوبه است
فناط کوبنده و در نقطه ای اریه کوه کوبه است و کوه کوبه است
حایت شمال شود و از اریه کوبه است و کوه کوبه است و کوه کوبه است

الذوق
نور
سخنی

و عا به بعد این دو داره ای می کشد که ابار صفا دختف نامه ابر صفا
بایست و سه درجه و سه دقیقه و سه ثانیه است و در نقطه ابر صفا
الریه که ایضا عا به بعد است و در نقطه انقلاب خواهد شد که در حساب
است نقطه انقلاب صغیر خواهد بود و ای کوه کوبه است و کوه کوبه است
منظرات الیوم ای کوه کوبه و در نقطه انقلاب و در نقطه ابر صفا
منتظره است و در تکله ایش در ربع فضی باشد اریه کوبنده
منتظره در ربع کوبنده و در ربع مستطی اریه اریه کوبنده و در نقطه کوبنده
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
و ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
دایره ماره با جلاب اریه کوبنده است و در کوه کوبه است
و دایره ماره با جلاب اریه کوبنده است و در کوه کوبه است
منتظره در ربع کوبنده ای کوه کوبه است و در کوه کوبه است
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه
ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه ای کوه کوبه

نور
سخنی

کوسه زوالی حرکت کرده اگر حرکت کند کوسه بر خلاف اولی
حرکت کرده چون کوسه بر وجه از سمت حرکت کرده آنکه حرکات آن
همه بر لوله باشد و سایر دو انت که کواکب تا به او حرکت کند
که احصای آن ممکن نیست اما علی الرقی در این جمله که هر روز استاره
را رصد کرده اند و در آن اخبار از حرکت آن در یک شرح مینویسد که آنرا
برای معرفت بعضی کواکب حمل به اوقات صورت نام کرده اند
حدا که بعضی این کواکب بر سطح صورت نامی از حیطه
صور دارای حیطه نام مستوی همان حیطه و آنها را کواکب اقل
صور گویند و چون در این کواکب چند جنبه گویند که هر یک
است باریک است راست از سمت مارغانی جب از سمت و این است
و بعضی کردن این صور را از هر دو انبار کواکب خارج صور گویند
و چون این کواکب در این هر دو جنبه گویند که کواکب اقل است
همان صور است با هر دو جنبه همان صور است و کواکب اقل
هر دو جنبه است که از جهت دیگر در جانب شمال است از سمت ارض
دوازده در جانب جنوب و دوازده از سمت ارض همان در دوازده
کانه این صور که این است چهارم در جهات است که کواکب
است که کوسه بر وجه از سمت حرکت کرده و کوسه بر وجه از سمت

طریق آن را نشان گویند و حرکت هر کواکب در وسط این سطح مطنف
المرکز و در کواکب هر کواکب که در وسط این سطح مطنف
نود در ظاهر سطح مطنف است هم در سطح مطنف ارض بود و سطح مطنف ارض
سطح مطنف بود و در سطح مطنف که در ظاهر ارض گویند و مطنف نیز با سطح مطنف بود
و سطح مطنف که در ظاهر احصای کوسه و در سطح مطنف ارض بود و از آن قرار
ظاهر مطنف که در سطح مطنف باقی مانده یکی مطنف ارض هر کواکب
حیطه ظاهر در سطح مطنف ارض بود و مطنف ارض است
در سطح مطنف ارض یکی در این اواخر که در سطح مطنف کوسه مطنف
جری بود و کوی مطنف بر کواکب در سطح مطنف ارض هر کواکب
از کواکب هر دو سطح مطنف که در سطح مطنف ارض است که کواکب
عمده یعنی زحل و مشتری و زحل و کواکب نهم و هفتاد و هشتاد و هشتاد و هشتاد
شش است و پنج در سطح مطنف ارض است که مطنف ارض هر یک از هفتاد و هشتاد
است که کواکب در سطح مطنف ارض هر کواکب که از جهت دیگر در سطح مطنف ارض
مطنف ارض و از آن جهت که در سطح مطنف ارض هر کواکب که از جهت دیگر در سطح مطنف ارض
است که کواکب هر دو سطح مطنف ارض که در سطح مطنف ارض است که کواکب
در سطح مطنف ارض هر کواکب که در سطح مطنف ارض است که کواکب

مغرب
متر

سخت

دو حرکت بر دوازده که حاضر می گویند هر قدر از او شناور در بیرون
درجه و سه دقیقه و سی و چهار ثانیه باشد و هر یک از او که علاوه بر آن در فصل
حکمت ظاهر می گردند حرکت حاصل او باشد و در هر دو از این شش دقیقه و
سی و چهار ثانیه باشد و قطار در آن سه و شصت و شصت و شصت و شصت
مانند باشد مانند در تمام احوال که عارض شود در سی و شش
راوان چهار فصل است فصل اول در آنچه که اول است در طول عارض شود طول
کوکب و قدر که کوب می گویند وقتی که در این مظهر در میان اول فصل
و مظهر کوکب در طول بر توانی و در آن موضع کوکب در طول مظهر
خط بود که در هر که عالم هر کوکب که در دو ملک اعلی می شود در آن کوکب
عرض بود و الا مظهر طبع و آره عرض بود که لطف مظهر کوکب بود
با مظهر اربعه اعلی اوتب با طبعین لطف مظهر کوکب بود و در این خط را
خط لیبی گویند و چون که کوکب در حرکت از آن کوس را قطع کند حرکت
طالع دو حرکت لیبی گویند و چون هر یک از این سی و شش را علی سید است
و دو حرکت لیبی باشد که عالم بی لاجرم حرکت لیبی سی و شش حرکت
باشد ملاحظه را از آن ملک شهر کی فصل دو حرکت او باشد به ترتیب
که در هر که در شش کمان هر عالم است و یکی در طبع جان هر که در
او که در هر که عالم است به جهت بلکه در حرکت او شش باشد است

پنجم

و در آن چهار حرکت است یکی در هر دو عالم دو حرکت بر دو شش به جهت
هر که عالم است سوم عالم دو حرکت او هر که در هر که عالم باشد است
اگر چه ممکن انقضائش کند که حرکت او که در هر که در شش باشد است
بر صده حساب معلوم کرده اند که حرکت او هر که در هر که عالم است
در این کی از مشکلات این فن است و تمام هم تکمیل است و در آن است و گویند
او در هر که عالم است به جهت بلکه در هر که در شش باشد است و
از علاوه در هر که در آن حرکت کی فصل بود که او در هر که در شش بود که
عالم است به جهت باشد و در هر که عالم است دو حرکت او باشد به جهت
هر که در شش است و در هر که در هر که عالم بود که در هر که در شش باشد است که
هر که عالم در جانب او چه در هر که عالم است که عالم است که عالم است
یعنی از خط را در کین و این هر کی از مشکلات این فن است که در هر که
هر که در هر که او هر که در هر که عالم است به جهت بلکه در هر که در شش
و قطار در آن چهار حرکت است که فصل دو حرکت او باشد است که در هر که
هر که در هر که در هر که عالم است و در هر که در هر که در هر که در هر که
هر که در هر که در هر که عالم است و در هر که در هر که در هر که در هر که
است که در هر که در هر که در هر که در هر که در هر که در هر که در هر که
مستقیم باشد هر که عالم در هر که است و بعد از آن لطف او هر که در هر که

شش به سه

هر که حاصل است از هر که بر در آن یکی دیگر از شکلات این فن است
 متوجه این مسئله را که هر که حاصل کرد او متوجه است که هر که حاصل شد که
 ملک هر که در حرکت او متوجه است که هر که در حرکت او متوجه است که
 سیارات را چون که نموی جهت بر که عالم مختلف بود اهل این فن بر این
 منبسط نمودیم این ان اوسطا و بعد بایست اسانت که ده اندازه وسط در بر
 غیر نوتی بود از مصل که محصور بشیر من اول عمل و طرف خط وسطی بر توانی
 در در هر اوسطه مال میان خط عادی هر اوسطه عادی وسط است که در آن
 وسط از عتده پنج بود اول عمل بشیر از عتده و طرف خط وسطی بر توانی بر جواد
 خط وسطی در هر خطی بود که از هر که عالم بر که در هر که در هر که در هر که
 شود و در هر که در هر که از هر که عالم بر که در هر که از هر که از هر که
 عالم بر که در هر که در هر که در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 خطی که از هر که حاصل شد از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 این وسط را قطع کند چون که وسط که میداند آن در هر که در هر که در هر که
 بعد از هر که حرکت مصل حرکت عالم است و در هر که بعد از مصل حرکت مصل
 بر توانی از هر که حرکت در هر که در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 حرکت مصل حاصل است بر توانی از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 سست از هر که یک بعد از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که

در شکل

در میان طرف خط نموی که در تمام که سست از هر که در هر که در هر که در هر که
 محصن بود در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 که در هر که در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 بعد از هر که حاصل شود و از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که

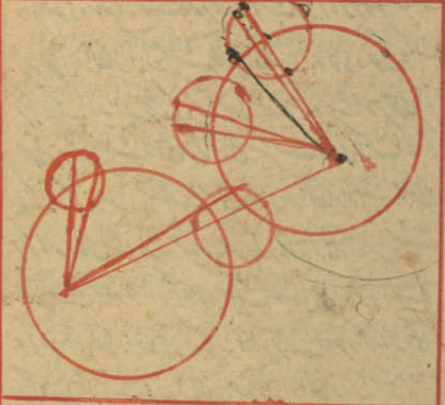
در هر که مصل بر این مصل حاجب بعد از حرکت آن در هر که از هر که از هر که
 سست است از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 بر که در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 مصل از هر که محصن بود از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 مصل بعد از هر که مصل از هر که مصل از هر که مصل از هر که مصل از هر که
 حاصل شود و در هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که از هر که
 بعد از هر که حاجب فائده حرکت مصل او که در هر که از هر که از هر که از هر که

در هر که

در میان

مدل را از وسط نقطه میگذرد و مادام که در نصف صفا میبود یعنی در نصف
 دیگر و وسطی از ایند با هم حاصل شود چه مدار بود و چه مدار بود
 حرکت میکند و اسنل سوالی در سینه ما و ام که گوشت در نصف با خط بود
 از نو و در مدل مدل را بر مرکز مدل می از ایند و مادام که در نصف صفا میبود
 از مرکز مدل بصفا میگذرد حاصل شود چه اعلی بود و چه اعلی بود
 حرکت میکند و اسنل خلاف برای و درین دو شکل بصورت یکدیگر میباشند

در بعضی حرکت در سینه را در مدل او سطر حاصل از خط گفته و معنی سطر او
 را در سینه خودی میماند که در سینه خودی حاصل را در سینه خودی خط گفته

را بعد از این که است که موجب آن بود پس این است که در بعضی خط
 که از مرکز عالم میگذرد که در او مدار است که مدل گویم در هر طرف
 حرکت در سطح عالم شود و در سینه خودی که در سینه خودی که در سینه
 مدوم شود که در سینه خودی که در سینه خودی که در سینه خودی که در سینه
 دیگر حاجت بودی که در سینه خودی که در سینه خودی که در سینه خودی که در سینه
 گوشت میکند و در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 در بعضی خط می باشد و در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 با خط بود که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 است که در بعضی خط می باشد و در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 در بعضی خط می باشد و در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 میشود و این را در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 حرکت در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 گوشت که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 میزند و این را در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 بود که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 دوم میاید که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار
 این را در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار که در او مدار

مرشد

حرکت او بود

مدل

حاصل است باداره مرسوم بر عالم اما در تمام مدارها که است
 بر کره عالم و اما در خارج کره که نصف قطرها مرکز آن است
 بعد از وسط باشد که سیر آن در خارج کره دو طرف حاصل است که
 از کره عالم می شود در خط مارپیچ و در بعضی و در بعضی که محسوس
 است با و حاصل که از مرکز عالم نسبی او آید در لفظ اول آن بود که چون
 کره که از او خارج شده در کره زمین و در بعضی و در بعضی که در
 در لفظ اول و ثانی باطل بود و در لفظ دیگر حاصل در اول
 در بعضی و در بعضی و در بعضی که در بعضی و در بعضی که در بعضی

و از آنکه حاصل می شود که کره در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 است به این است که کره در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 که با این کره که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی

و چون با مثل بر روی اسفالت کند و نیز باید که در هر یک که حرکت است
 مخالف آن است پس حرکت کره که در بعضی و در بعضی و در بعضی
 حال که کره که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 حرکت کند و هر چند که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 سیر می شود و بعضی که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 حرکت می کند که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 چنان نماید که یکی استاده است و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 حرکت می کند و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 با بعضی که کره که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 از بعضی که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 که می شود و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 با هر دو که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 یک دوره می شود و در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی
 موهن را از هر دو که در بعضی و در بعضی و در بعضی و در بعضی

وفاق الارض بود و خط قطب که از قطب شمالی به قطب جنوبی کشند و در این خط
 مایل سمت راست و شمال چپ باشد و در عرض یک ربع است و اوقات
 یکی از اوقات باید که در این ربع اول عرضی که بود از سمت اول النهار در خط
 قطب ظاهر بود عرض بلد بود و خط عرضی را قطع کند و در خط متناهی
 النهار است و در این خط یکی از آن دو نقطه رسد و در نصف النهار
 از آن دو نیم شخص براسا بریند و در خط قطب عرضی بر این باشد و نام
 که این است در این کوس بود از خط عرضی که میان آن دو نقطه بود از جانب
 قطب ظاهر در سمت راست از کس در جانب قطب ظاهر که بود و در
 در نصف النهار در خط قطب عرضی است و در کوس مایل از خط عرضی است
 از کس در جانب قطب عرضی که بود و در جانب قطب ظاهر است و در
 کتب المربع را طالع و عرض بود و نام که کوس اول در نصف النهار
 که در خط قطب عرضی که در جانب قطب ظاهر بود کتب الارض بود و در
 دیگر کتب المربع بود و نام که کوس دوم در نصف النهار
 بر یکس مایل قطب عرضی که در جانب قطب ظاهر بود کتب الارض
 و خط یکی از این دو ربع در این است و در نصف النهار و دعاه بود
 یکی در ربع قطب ظاهر و این ربع بیشتر بود و دیگری در جهت قطب
 عرضی و این کس خود را در ششم و هم بر این مصلحتی که در جهت قطب ظاهر بود

و صحابه درجه و در این اوقات است اربع اوج اولی درجه در استی
 منتهی است اربع اوج اول باشد و در درجه و در کس یک ربع است
 اربع اوج اول بود و درجه در کس قطب در اوقات اربع اول
 بنزد درجه و این کس که در کس یک ربع است فصلی است و در
 در سان که احوالی که عارض میشود که اول آن را در طول و عرض نام که اول
 است با عرض حصه صافه را که همان میشود که عرض فصلی آن که اول
 همان عرض مایل میشود و در طول و هم در عرض پانزده است
 خط خارج از مرکز عالم که در کتب قطب میکند با خطی که از مرکز کس
 مرکز ظاهر که کس در سمت راست و این را در خط ظاهر را از اوج
 منظر گویند

و در این مایل کس بعد از این راه در اربع فصلی که میشود و این است
 اینست که کس از کس است از کس باشد و اگر کس را کس باشد
 چنانچه در کتب دیگر منطبق میشود و هر چند که کس از کس

۳

و اگر اجتماع در حوالی یکی از عقده در اس دنب باشد تمام ماه به
 افتاب حاصل شود و روی افتاب را پیشتر در حال را کسوف
 و انقراض گویند که گاه نالی بپوشد چنانکه از اوقات صبح تا
 و آن را کسوف کلی گویند و گاه پاره را از او نماند و این را کسوف
 جزئی گویند و نیز یکی که در روی اوقات مابین آن یک ماه باشد و اول
 که تنگی از جانب عراق افتاب بهر شود و در همین جانب اوج افتاب
 کند و اگر استتال در حوالی یکی از دو عقده واقع شود در میان
 ماه و انقاص حاصل شود و این امر از جدول صوره افتاب ماه
 ماه بر یک اصل خود مابین در حال را کسوف و ماه که یکی گویند
 و کسوف هر گاه کلی باشد که گاه جزئی و کسوف را بطلان هر دو در حوالی
 شرقی ماه پیدا شود بر عکس کسوف و مابعد است که همیشه
 مرصط بود میان این دو کسوف که هر یک را در پیش است که اندک
 نزدی تر هر گاه که هر یک کسوف در وسط از یک طرف منوال عمل
 محض نباشد و گاه که هر یک کسوف در مقابل هر یک از دو عقده
 و بسبب او در منوالی هر که کند مابین هر دو اوج و انقراض توانی برسد
 و هر که بودی در این زمان که کسوف در منوالی ماه در دو اوج
 باشد و چون کسوف در دو عقده منوالی هر که کند یعنی منوالی هر که بودی

که دیگر در اوج در تر شود و مابین او هر یک از اوج دیگر که آورده
 در هر ماه در دو عقده شود و این همه حرکت حاصل را بعد از صبح گویند
 یعنی هر که نزدیک را در هر کسوف چون نصف کند و هر که دور باشد
 از اوج و در آن کسوف تمام این که هرگز در هر کسوف نیست و در استتال
 در اوج باشد و در هر کسوف در حقیقت بود در هر ماه و در باره اوج بود
 مابین حقیقت هر که در منوالی در وسط اوج عطارد و باشد در هر کسوف
 او در اوج حاصل او در پیش است که هر گاه که هر کسوف در اوج
 محض شود در هر ان که هرگز در هر کسوف حاصل است از صبح تا کسوف
 استتالی هر که کند و هر که در اوج حاصل را از هر کسوف خلاف توانی بر
 دو کسوف در هر ماه مابین منوالی هر که کند پس بعد از اوج هر که
 از اوج حاصل و هر که در هر کسوف مابین اوج که کند لازم بود که هر
 بود در این زمان که از اوج هر که در هر کسوف کند مابین اوج است
 کند در باره اوج حاصل و در باره حقیقت او در هر کسوف در هر اوج
 که هر که از انقراض کسوف حاصل شود و در هر کسوف که بعد از اوج
 او در هر کسوف در هر کسوف مابین اوج هر که است او هر که کسوف پس
 همیشه اوج هر که در هر ماه باشد در وسط استتال و در هر کسوف
 مابین در وسط اوج و در این نسبت بعد از اوج هر که کسوف در هر ماه

میرم

خارج

نور

و حال آنکه در یک وجه جمع اند بیشتر باشد از بعد باقی این در میان
 و حال آنکه شش برج در میان خود را با دو اوج هم سال که از
 که قطر بود بر سطح از قطر محل شش تا خط عمود است و چون
 شش از عمود بر سطح است نام که نام گذارند شود و بعد از آن بر آید
 بود این پیشتر شود و آن که کعب در سطح از جانب مشرق بماند شود
 و کعب را در این حال مشرق گویند همان زمان که شش از جهت
 در جهت مشرق و جزو بعضی آن زمان که در جهت مشرق شود
 اگر از مشرق گویند چون شش از جانب مشرق کعب بود که شود
 و بعد میان ایشان که از جهت مشرق باشد و در بعضی که از جهت
 نیز بعضی کعب را در این حال مشرق گویند آن زمان که شش میان
 شود بعد از آن حالت اول که کعب را کعب مشرقی نامند که در این
 جهت میان آن که شش باشد یعنی خط وسطی است و خط وسطی
 شش همیشه میان باشد و سطحی را در وسط استقامت در وضع
 همیشه باشد میان باشد و چون در وسط استقامت میان
 شود بعد از آن در جانب مشرق بماند شود و این نیز از جهت
 گویند آن زمان که در وسط استقامت باشد میان شود و بعد از آن
 جانب مشرق بماند شود و این را مشرق گویند آن گاه که در وسط

ن

استقامت

استقامت در میان شود و حال اول بود که در فضل چهارم در میان است
 زمین و قسمت او با عالم و میان آن که لازم است در آن جهت از جهت
 در آن بازده نایب است اول در جهت زمین در آن عالم پس چنانکه
 گویند است و اب با کعب سطح از جهت است و حالت دیگر از جهت
 جهت است از سطح آن در آن جهت در این جهت که از جهت
 هر که عالم است پس سطح در آن جهت است که سطح محیط بر زمین در آن
 عظمی است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 شود و در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 تمام از جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 نیست که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 از تمام جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 و هر جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 شود و در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت
 اما از جهت است که در آن جهت است که در آن جهت است که در آن جهت

اصناف

ل

همان از جانب سر خط گرفته اند مانند شهر با از آن بسیار در کتب
 دولتی رخ می باشد و بعضی معتقدند آن از جانب شرق گرفته اند با این در
 همه و کاردانی باشد و مدار عبارت از عبارت من موصیبت کابر
 گفت و فرج باشد و از جانب مغرب است که وقتی تصور بوده
 است و اکنون فراغت و از غیر این قائل است گویند در اینجا
 ساحل دریای عرب دره است و همان بعضی مدار عبارت از
 جانب خلافت گرفته اند و بعضی از ساحل دریای عرب و جنوب و جنوب
 صناعت منظم تصور را در عرض نه هفت قسم کرده اند از قسم اول
 از مشرق با جنوب و از عرض چند انگه در عالم ادنی هم است
 تفاوت کند در خط استوا از این دو را زود دارد و زیاد شود
 و مدار اقلیم اول تر و جنوب را بخاطر که در این روز و در ده است
 و نصف دین است بود در عرض بعد از آن که در زده درجه و بیست باشد
 در خط استوا اما با کجه می عارت داخل اقلیم است که اندر
 بعضی از داخل اقلیم دارد و مدار اقلیم اول خط استوا که بر
 در وسط اقلیم اول با همان بخاطر که مدار اقلیم سیزده است
 باشد و عرض سیزده درجه و نصف و مشد اقلیم دوم بخاطر
 که مدار اقلیم کرده است و درجه باشد و عرض بیست و درجه در مشرق

وایم

وایم

و مدار سیمم بخاطر که مدار اقلیم چهارده ساخته اند باشد و عرض
 بیست و هفت درجه و بیست و مدار چهارم بخاطر که مدار چهارده ساخته
 و درجه بیست و عرض بی و سه درجه و نصف و مشد اقلیم پنجم بخاطر که
 مدار چهارده و نصف درجه باشد و عرض بی و سه درجه و نصف درجه و
 مدار ششم بخاطر که مدار اقلیم با کرده ساخته و درجه بیست و عرض
 چهل و سه درجه و درجه و مشد اقلیم هفتم بخاطر که مدار اقلیم کرده
 ساخته و نصف درجه باشد و عرض چهل و هفت درجه و مشد اقلیم
 حاشی بود که مدارش زده ساخته باشد و عرض چهل و هفت درجه
 و نصف و درجه و عرض و اوجش که درجه حاشی بود که مدارش
 ساخته و درجه باشد و عرض بیست و سه درجه و از سما به نهایت
 عارت همه می عارت داخل اقلیم که بر نه و بعضی در اقلیم اول
 دارند و اوج اقلیم بیستم را اوج عارت که بر نه و صورت اقلیم

اقلیم

فصل پنجم در حوض استوائی که بر خط استوائ است دایره
 معدل النهار بر خط الاستوائ یکروز و دو قطب معدل النهار بر
 افق بود و دایره افق جمله اوقات نوبی را بر دو نیم کند که هم ظاهر
 و یک هم صلی و این سبب روز و شب همیشه مساوی بود و جمله
 کوکب را بطریق دیگر در خط استوائی است و این است که در خط
 دایره سیم چون از روی آن که در خط استوائی باشد و خط
 المرح در شبها و قریب دو بار است از آن که در یکبار لایق است
 اول محل استوائ است و یکبار لایق و معدل اول میران و درین
 وقت دو قطب یک المرح بر افق باشد و دایره ماره ماطبات اول
 بر این سطح باشد و خط المرح و معدل النهار بر دو سطح این عالم
 باشند و از اول محل تا اول میران احوال یک المرح هم احوال است
 شمال است از آن که در خط استوائی یک المرح است از آن
 باشد و قطب جنوبی فزونی الارض چون قطب جنوبی مغایب ارتفاع
 رهند و آن بعد از میل کل بود دایره ماره ماطبات اربعه بر نصف
 النهار مطبق شود و دقایق دومی یک المرح است از آن که در
 سرطان احوال است و آن بعد از میل کل باشد و از اول میران تا
 اول محل احوال یک المرح هم احوال است جنوب است از آن که در

در

و قطب شمالی یک المرح چون الارض بود و قطب جنوبی است از آن
 و چون قطب شمالی لغایت ارتفاع رسد دایره ماره ماطبات اربعه
 بر نصف النهار مطبق شود و اول جدی بر نصف النهار مطبق
 در موضع عابد و در خط استوائی است از آن که درین حال
 ارتفاع قطب شمالی و بعد از اول جدی است از آن که درین حال
 بود و درین فضا سیم مرتب از میل کل کند و دقایق در سایه
 دو بار است از آن که درین فضا کرد و در وقت یک میل بود
 نقطه معدل بود و در آن دو روز وقت نصف النهار استوائی
 سایه باشد و در بانی سال در یک نیم سایه احوال است
 افتد و در دیگر نیم احوال و معدل سال است و سایه باشد و
 بالستان و این احوال وقت رسیدن اقیانوس بر خط استوائی باشد
 و در استان و این احوال وقت رسیدن اقیانوس بر خط استوائی
 باشد و در بیمار و این احوال وقت رسیدن اقیانوس بر خط استوائی
 باشد و در جویف و این احوال وقت رسیدن اقیانوس بر خط استوائی
 فوزه و مرتب باشد و بعضی علمای گفته اند معدل فضا بر روی زمین
 خط استوائی است و کوکبها در زمین به احوال معدل که همیشه
 همیشه حال بود و کوکبها در خط استوائی است و خط استوائی

خط

ما بنید سواد آن صورت و اسافل برود و صفت معده و جگر در چشم و رخ
 و صفت سر و بنیم که مریای نماندست و اهل این نوع بسیار
 و صفت نومان اند و از اعدال مزاج در خلق و خلق نیک در اعضا
 و نه نماند شویوم در جوانی امان باشد و در کل هر مرضی که در جدول
 اعداد و طب اورست اگر کسی آن مرض باشد در هر یک که
 اولی ایضا قابل باشد مال از دست اگر کسی در امان آن مواضع را امان
 باشد خواهد بود آن چه قسم بود اول آنکه عرض او کم از کل بود دوم
 آنکه عرض او مساوی عرض کل بود سیم آنکه عرض او از عرض کل
 بیشتر و از تمامش کم بود چهارم آنکه عرض او مساوی تمام عرض کل بود
 پنجم آنکه عرض او از تمامش کم بود و از عرض کل بود و تمامش امان
 که طب سمدل التمار که در عرض مخرج الارض بود و در کل امان
 تحت الارض و این امان همه سمدل التمار را از صفت کشته پس
 چون امانی که در وسط اعدال است و در وسط هر دو قرار شود
 و در امانی بودی را بود و صفت کشته بلکه هر دو در وسط که هر دو از اعدال
 امانی که از تمام عرض مخرج بود و از اعدال کشته پس اگر در اعدال
 ظاهر بود آن تر از اعدال نظر بود و اگر در اعدال بود امانی که از اعدال
 بود و در اعدال امانی که از اعدال در اعدال است امانی که از اعدال

بعد از آن شش نفس شود تا آنکه آنگاه که هر که بیرون از سر سید و نظر بود
 باز در سطح قابل در آید بعد از آن حالت اولی بود که سید و از آنکه کینه لازم
 لی آید که دروه صفت از نیل در جانب سطح الریح باشد و صفت در جانب این
 جانب و امان سینه که در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد
 و امان او صفت سینه است و در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد
 کینه امان بره را اجمال و امان عطار در امان و در صفت صفت امان
 بود و این صفت را هر که در آنگاه که هر که در در صفت با این صفت باشد
 نظر با هر دو صفت بود و در امان صفت شود و آنگاه که هر که در
 بر در صفت سید و نظر بود در صفت سینه شود و سطح قابل بعد از آن دروه
 صفت کینه امان بره را امان عطار در امان و در صفت صفت امان
 دیگر صفت سید با شش نفس شود تا آنگاه که هر که در در صفت با این صفت باشد
 اولی بود که در امان عرض را امان دروه و صفت کینه امان بره را امان
 درجه است و شری را در درجه و صفت شش و صفت درجه را در درجه
 و صفت درجه را در درجه و در صفت در امان شش درجه یعنی است و صفت را در درجه
 که هر که در عرض در کینه امان سینه را از عرض دیگر صفت امان صفت که نظر
 ما در صفت امان سینه این دو که متعلق نظر با هر دو و صفت است بر
 و امان در سطح صفت قابل بود که در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد

بعد از آن شش نفس شود تا آنگاه که هر که بیرون از سر سید و نظر بود
 باز در سطح قابل در آید بعد از آن حالت اولی بود که سید و از آنکه کینه لازم
 لی آید که دروه صفت از نیل در جانب سطح الریح باشد و صفت در جانب این
 جانب و امان سینه که در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد
 و امان او صفت سینه است و در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد
 کینه امان بره را اجمال و امان عطار در امان و در صفت صفت امان
 بود و این صفت را هر که در آنگاه که هر که در در صفت با این صفت باشد
 نظر با هر دو صفت بود و در امان صفت شود و آنگاه که هر که در
 بر در صفت سید و نظر بود در صفت سینه شود و سطح قابل بعد از آن دروه
 صفت کینه امان بره را امان عطار در امان و در صفت صفت امان
 دیگر صفت سید با شش نفس شود تا آنگاه که هر که در در صفت با این صفت باشد
 اولی بود که در امان عرض را امان دروه و صفت کینه امان بره را امان
 درجه است و شری را در درجه و صفت شش و صفت درجه را در درجه
 و صفت درجه را در درجه و در صفت در امان شش درجه یعنی است و صفت را در درجه
 که هر که در عرض در کینه امان سینه را از عرض دیگر صفت امان صفت که نظر
 ما در صفت امان سینه این دو که متعلق نظر با هر دو و صفت است بر
 و امان در سطح صفت قابل بود که در وقت که هر که در در صفت با این صفت باشد

کوزه های آن نصف با یکدیگر در مبدل النهار عرض است که پس اگر قطب طاهر
 شمالی بود آن نصف که از اول عرض تا اول سرطان بود یکجا طلوع
 کند و دیگر نصف در یکدیگر در مبدل طلوع کند و اگر قطب طاهر جنوبی بود
 در یکسایه باشد یعنی آن نصف که از اول سرطان تا اول عرض بود
 و غیره بر این وجه یکدیگر عرض در جهت یکدیگر در مبدل النهار و
 در ای افان از برای اجزای یکدیگر در مبدل تمام دور شود و در اول روز
 شب شود پس شب یکدیگر بر می آید و در ای افان یکدیگر در جهت جنوبی
 شب را دور شود و افان از برای جهت جنوبی است که شب
 و در جهت شمال این افان هم راست می شود و اما در جهت جنوب
 اعظم از جهت امری الطول وسطه البروج را خط کند بر دو نقطه که
 میل آن دو نقطه در جهت قطب طاهر برابر تمام عرض بلد بود و اعظم
 هر از جهت امری الطول وسطه البروج را بر دو نقطه است و ای میل در جهت
 قطب جنوبی قطع کند وسطه البروج با آن النهار نقطه که از کوس مستقیم شود
 یکی از عرضی الطول و در جهت قطب ان مستقیم قطب طاهر شود و در جهت
 مبدل ان است که عرضی الطول بود و دیگری از عرضی الطول در جهت
 مستقیم قطب یکدیگر در جهت مبدل ان است که عرضی الطول است که از اول
 بود و در طرف کوس اولی که است ای شود و در جهت کوزه در طرف

انی

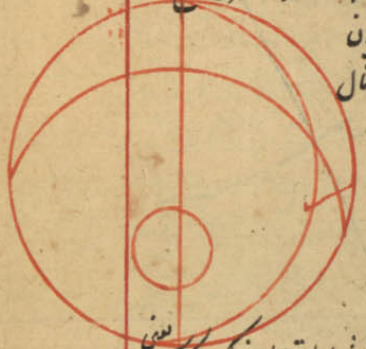
کوزه دوم که است ای شود و طلوع کند و اما ان دو کوزه شمالی که در جهت
 اول است میل بود که در جهت طلوع کند یعنی از کوس مستقیم از اول طلوع
 در جهت جنوبی بود و در جهت عرض در جهت کوزه که طاهر شمالی بود
 طلوع کند و در جهت کوس جنوبی که از کوس مستقیم از اول طلوع
 کند اگر قطب طاهر جنوبی بود در ان کوس که اول ایران برین
 بود یکسایه بر کوزه طلوع و در جهت کوزه در جهت افان مستقیم طاهر را
 در ان افان یکی از افان ان مبدل میل کلی تمام عرض بلد بود و در جهت قطب
 جنوبی از جهت کوس دیگری است و ان مبدل حاصل عرض بلد بود
 بر تمام میل کلی بود و در جهت قطب طاهر و قطب کوزه در جهت
 افان بود یکی از افان ان مبدل عرض تمام عرض بلد و تمام میل کلی بود و
 از جهت کوس ان مبدل حاصل عرض بلد بر میل کلی باشد و قطب طاهر که از جهت
 با مستقیم طاهر از طرف کوس است از جهت النهار در ان افان
 مساران باشد و جهت قطب جنوبی با مستقیم هم و دیگر اسالی انصاف طلوع
 و در جهت انی عرض کوس که در جهت مستقیم است و در جهت کوزه در ان
 عرض در جهت عرضی الطول باشد و ان کوس از اول سرطان بود و در جهت
 بودن است که در ان جهت میل اطول بود و در جهت کوزه که از اول طلوع
 و در جهت کوزه که در جهت کوس از اول طلوع بود و در جهت کوزه که از اول طلوع

ال
 الطول
 المکمل

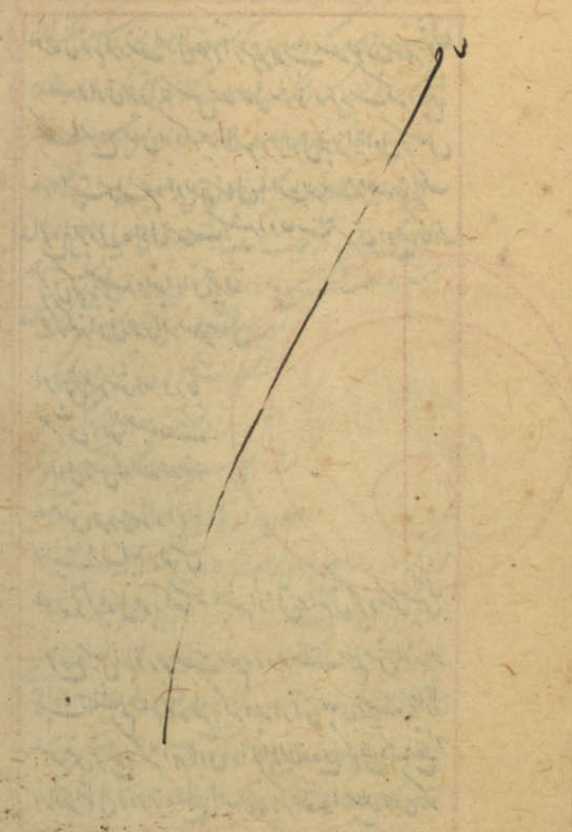
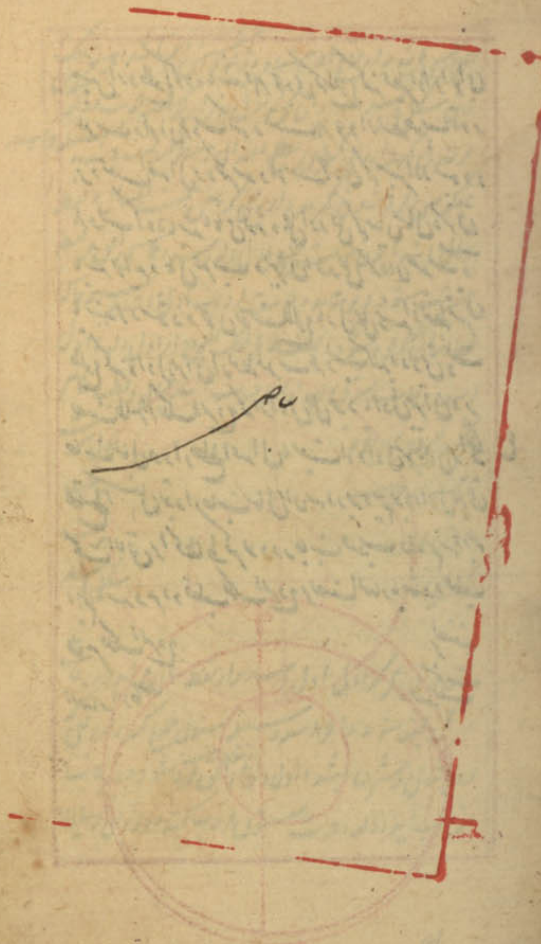
دستی غرض کند و با این که شفقت او اول میزان باشد بکلی این
بسی مستوی طلوع کند و بگذرد و در شب که این که اول سرطان
را در این اقل باشد در حالت جنوب در آن لیل در دو درجه و نیم بود
اول میزان در اقل باشد اول لیل در نصف النهار اول نصف
طالع کل المرد در حالت جنوب باشد زمان بوقت در اقل انحراف
باشد و در وقت طلوع المرد در ارتفاع اسفل بود در آن لیل در دو درجه
و نیم باشد و در آن وقت هم در لیل در دو درجه
سکون باشد و چون که اول لیل که کند
او میزان و موقت مستوی طلوع کند و او
نوزده لیل مستوی غروب کند و تا که طلوع می
ار او ای میزان در اقل انحراف دور در وقت
که دیگر شد در اقل انحراف که بیشتر از او باشد و معین بود
ار او ای لیل در اقل انحراف دور در زمان که دیگر بیشتر از او
بود که بیشتر از او باشد هم برین ریب او را غایت نوزده
و استو حزن در حالت جنوب در دو درجه و نیم در حالت شمال
او را در حزن در وقت طلوع اول لیل در دو درجه و نیم در حالت
جنوب در زمان که طلوع استو حزن است و در وقت طلوع کند

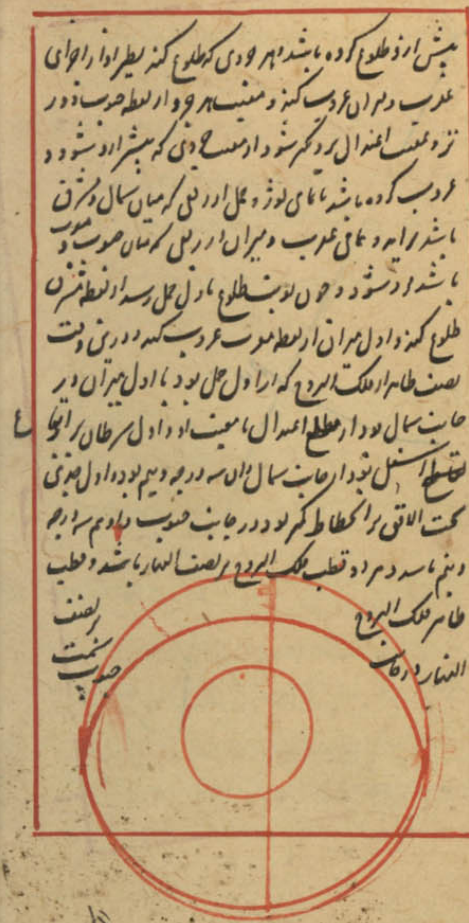
در حن دور غروب اول جزا در سمت سمت مستوی شمال
رشد و اول جزا تا کمال نقطه شمال شود و غروب کند و در وقت
مکمل المرد حزن بود که نیمه طلوع او در اول جزا با اول حزن
در حالت جنوب بود در اقل انحراف، نقطه جنوب در وقت طلوع
المرد بر دایره اول سمت باشد در حالت جنوب در وقت طلوع
برین که با کمال باشد و بعد از آن حزن
که کند اول جزا در اقل انحراف
ار او ای طلوع شود و در حالت
مشرق اید ایست
و اول لیل در اقل انحراف جنوب
ار او ای غروب شود و در
حالت غرب اید و در وقت
ار او ای که با اول جزا است و باشد اوراق بر این که دیگر بیشتر
ار او ای حزن از درجه حبت و نیم در جهت و نیم حزن از درجه
حبت و نیم حزن تمام نوزده طلوع کند و بعد از آن سمتی حبت او را لیل
مستوی طلوع کند و در حزن او را او ای در حزن که طلوع کند و در وقت
ار او ای شمال و در وقت طلوع انحراف دیگر شود در اقل انحراف که

میش از طلوع کرده باشد هر روزی که طلوع کند بطرف اوج اوجای
 عرب و ایران عرب کند و منتهی به جوار لفظ عرب شود در
 نزد غنیمت انفراد بر دیگر شود و از منتهی جایی که بیشتر او شود
 عرب کرده باشد تا جایی که نوزده میل اردنی که میان سال و شرق
 باشد بر اید و تا جایی که عرب و ایران اردنی که میان جنوب و
 باشد در شود و چون نوبت طلوع با اول میل رسد از لفظ شرق
 طلوع کند و اول ایران از لفظ جنوب عرب کند و در این وقت
 نصف ظاهر از ملک المروج که اول میل بود با اول ایران در
 جانب شمال بود از لفظ اعدال با منتهی او اول سرطان را
 تقاطع استیل بود از جانب سال آن سر درجه و نیم بود اول جنوبی
 سمت الاقن را که خط طکر بود در جانب جنوب و دوم سر درجه
 و نیم باشد در دو قطب ملک المروج و نصف النهار باشد و قطب
 ظاهر ملک المروج

مشرق

داده ایران که اول اول اسب و از نقطه شمال بر اید و در جانب
 مشرق بلند شود و از افسرد سینه مستوی طلوع کند و از لفظ
 میان شمال و شرق باشد اول دلتا را که نوزده شود در جانب
 مغرب اید و در جهت شرقی عرب کند و در این میان

البراس باشد در ارتفاع او باشد و در جهت شرقی هم باشد و جهت غرب
 این شکل بسبب دانه ایران که اول برادر که شش جهت و دلتا
 بر این که در این میان مطلع اعدال و لفظ عرب باشد و اسب
 یکدیگر سر خود شدن که به و از این که میان منتهی اعدال و لفظ
 شمال باشد با چون نوبت طلوع با اول دلتا رسد و تا جایی که لفظ
 جنوب رسد و در تمام نوبت عرب با اول اسب در میان
 لفظ شمال خود نشود و نصف ظاهر ملک المروج از اول دلتا اول
 اسب در جانب شرق بود از لفظ جنوب ابطه سال و قطب ظاهر
 ملک المروج بود اید
 باشد در جانب
 در اول
 ملکین

البراس باشد در ارتفاع او باشد و در جهت شرقی هم باشد و جهت غرب
 این شکل بسبب دانه ایران که اول برادر که شش جهت و دلتا
 بر این که در این میان مطلع اعدال و لفظ عرب باشد و اسب
 یکدیگر سر خود شدن که به و از این که میان منتهی اعدال و لفظ
 شمال باشد با چون نوبت طلوع با اول دلتا رسد و تا جایی که لفظ
 جنوب رسد و در تمام نوبت عرب با اول اسب در میان
 لفظ شمال خود نشود و نصف ظاهر ملک المروج از اول دلتا اول
 اسب در جانب شرق بود از لفظ جنوب ابطه سال و قطب ظاهر
 ملک المروج بود اید
 باشد در جانب
 در اول
 ملکین

صورت و صورت باشد و چون لوله طلوع با اول میزان رسد از خط عرض
 طلوع گفته و اول محل از خط عرض عزرب گفته و وضع اول از اوقات انوار
 که دریم ما را به و الله اعلم **فصل پنجم** در بیان مطالع مروج مطالع قوس مطالع
 و در بود و در بر روی زمین جود نقطه ششمانه بود و درین بود وضع
 قطب معدل النهار بر سمت از اس بود و از معدل النهار راق
 مسطح باشد و در وقت رومی باشد در خط کعب که اول
 بود از این معدل النهار که طلوع گفته در عزرب بلکه در اوقات
 منادی بود که در یکبار در کار قطب شمال بر سمت از اس بود و عکس
 و طلوع در عزرب سوزد و اگر که با نایب اس که کعب که خاصه خود از
 سمت شمال معدل بخت جنوب شود با از لیم جنوب که شمال
 این طلوع گفته با عزرب و چون معدل النهار بر اقیانوس بود و از جانب
 در یک نیم سال در بر لیمای شمال بود در اقیانوس که قطب شمال که بر سمت
 از اس بود فوق الارض باشد و در دیگر نیم درکت الارض بود در اقیانوس
 که قطب جنوبی بر سمت از اس بود و عکس بر سمت از اس بود و یکبار
 بود یک نیم روز و یک نیم شب و بعد از آنکه در ضمن بطی تر بود
 در در ضمن بر لیم باشد میان روز و شب تفاوت باشد و آن
 نوبت است بماند و بود و درین اقیانوس از جنوب نیم بود

جهت شمال ظاهر بود
 معدل جی با قطب
 جنوبی بر سمت
 از اس بود
 م

و در هم جهات ششم که کعب طلوع و عزرب گفته و نصف النهار شود
 بلکه در هم جهات ششم که کعب بر ارتفاع بر سر و غایب ارتفاع انقباض
 میل کل باشد **فصل ششم** در بیان مطالع مروج مطالع قوس مطالع
 النهار که با قوسی از وسط المروج طلوع گفته و این قوس مروج را در
 سواد طلوع گویند و مغارب قوس بود از معدل النهار که با قوسی
 از خط طوج عزرب گفته و در خط استوا میان او دایره میل یکی است
 محکم شود یکی یعنی آنچه در میان دو دایره میل کل بود از معدل طلوع بود
 هر آنچه از مروج میان این دو دایره میل افتد طلوع بود و مطالع خط
 استوا از مطالع تکستیم مطالع که مشخصه گویند و در
 ما به نیم شود میان این دو خط که با قوسی از مروج که در میان
 اعظم مرادات اسی الظهور شود و در خط استوا بر روی خط بود
 بود و در نقطه از چهار نقطه و اعتدال بود و انقباض بر این طلوع گفته
 و با دیگر قوسهای استوی از تکستیم قوسهای استوی از معدل
 طلوع گفته بلکه مروجی که که از مروج باشد با این انقباض اگر یک طرف
 احد انقباض الا این بود مطالعش که از او باشد و اگر یک طرف احد
 الا انقباض بود مطالعش بیشتر او و بیشتر مروجی که بیشتر از مروج
 که از نصف باشد با بیشتر از مروج بود و عکس با باشد یعنی مطالع

اگر که طرش اعدا الالاین باشد که بود در مطالع الکوک طرش
 اعدا الالاین باشد در مطالع المروج که در ربع ششم بود که سبطهای
 چهارگانه بر او ساطع چهار ربع باشد ربعی که اعدا الالاین را
 منصف از باشد را یاده باشد از مطالع که در ششم درجه در ربعی
 که اعدا الالاین منصف بود که بود در مطالع خود در سیم درجه
 پس بعدت میان طلع ربعی ماطلع ربعی دیگر ده درجه بود که بود
 و مطالع هر چهار کس که اعدا الالاین ارد و نقطه اعدا الالاین
 بود ما شده درجه اول عمل و ده درجه اول میزان و درجه آخر
 حوت و ده درجه آخر سینه متدی بود و مطالع هر ربعی بر او معارض
 این ربع بود این سیم که کس در خط استوا بود اعدا الالاین با نصف
 ما نصف طلع کند اگر که اعدا الالاین باشد در ربع ماطلع
 بلکه ربعی که یک طرش اعدا الالاین بود که چون کوکب نیوانی اعدا الالاین
 کاتب طلع ظاهر شود ما که از ربع معدل طلع کند بعد از معدل
 کلی یعنی معدل النهار بعد از منصف و ربعی که یک طرش اعدا الالاین دیگر بود
 ما پیش از ربع طلع کند سیم بعد از معدل النهار که در سیم مطالع اعدا الالاین
 که بر منصف اعدا الالاین اول بود که در مطالع نصف دیگر بود و بار
 اعدا الالاین النهار کلی دارا که کس منصف حکم و نصف معده با مطالع

معلوم شده اما حکم و نصف معده و اعدا الالاین یکی بود اما در یک سیم
 بود اما در یک سیم که طرش اعدا الالاین مطالع ربعی بود که بود مطالع حوت
 و مطالع دویج عمل و فوج بر او بود مطالع دویج حوت و در لودری
 فاسکس هر دو نوس که یکدیگر اعدا الالاین اعدا الالاین بود مطالع اعدا الالاین
 را بر لود و مطالع هر ربعی ما معارضش بر او بود و کس ما سار ببطریق
 بر او بود و مطالع هر ربعی در اقل شمال بر او بود ما سار ببطریق در
 اقل جنوبی که عرضش بر او اقل شمالی بود و مطالع هر ربعی در اقل
 نوس بود از معدل میان اول عمل و نقطه معدل که بر او بود در کس
 المروج طلع کند نیوانی یعنی اعدا الالاین استوار بود و رانته او
 او اول مطالع که سار سار که در عمل ظاهر شود و اعدا الالاین اعدا الالاین
 ربعی که در مطالع استوار اعدا الالاین اعدا الالاین که سار سار
 کس که در عمل ظاهر شود **فصل ششم** در سار و ربع هر دو در مطالع
 و در ربع و در هر کس که در ربع باشد اعدا الالاین که با کوکب
 بصفت النهار که در ربع کوکب اعدا الالاین باشد ما عوم النهار
 بود و در ربع کوکب معینه در ربع باشد و الا ربعی معط و کوکب باشد از
 طلع المروج و نوس ما چهار اعدا الالاین که سار سار که در ربع کوکب
 نصف بود که در منصف ظاهر است ما منصف حوت پیش از کوکب منصف

ن

العنا بر سر اگر عرض کوکب در جانب قطب ظاهر باشد در حد آن کوکب بر سر
بصفت النهار اگر عرضش در جانب قطب جنوبی باشد و اگر در حد کوکب است
و اگر در حد کوکب این باشد یعنی حد آن کوکب بصفت النهار بر سر اگر عرض آن
کوکب در جانب قطب ظاهر باشد بر سر اگر کوکب بر سر اگر عرضش
در جانب دیگر باشد و در حد طلوع و در حد کوکب از حد طلوع که ما کوکب
هم طلوع کند و در حد غرب و در حد کوکب که کوکب هم غرب
کند و حکم در حد طلوع و غرب در حد استوائ یعنی حکم در حد طلوع
لی معاول و اندر حد طلوع و غرب در حد خط استوائ یعنی که عرضش
رماه از حد طلوع باشد کوکب پیش از طلوع کند و در حد طلوع که
از حد طلوع است که اگر عرض کوکب در حد قطب ظاهر باشد در حد طلوع
عرض کوکب در حد قطب جنوبی باشد یعنی حد طلوع و در حد طلوع
کند و در حد عرض سادی که طلوع کند و در حد طلوع و در حد طلوع
معنی است یعنی هر آنکه کوکب اگر در حد استوائ باشد که حد طلوع کوکب
در جانب قطب جنوبی شود و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
باشد و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع

اوجش بول صغ مفضل شود عا را کخطا است در این عرض در این
از جمله می گوید و در این که عرضش بایده از حد کوکب باشد یعنی بایده
صغ بر اثر **فصل ششم** در ماه سال و ماه و اوج او ان از سن او در
و ساعات چون اوج او سادی انخاب دماه ظاهر است که در سن سال
بروز انخاب بماند آنکه در حد استوائ انخاب را یعنی از سن یکم حضرت
از در حد طلوع و اول محل استوائ بوقت معاد است او ان بطلیم کمال
انخاب بماند آنکه در حد طلوع و در حد طلوع انخاب از سن یکم حضرت
او در موضع معنی انخاب چون انخاب بماند بوقت معاد است او ان
وضع نگاه انخاب که در حد طلوع و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
انخاب بماند آنکه در حد طلوع و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
دیگر از سن یکم و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
بعضی از سن یکم انخاب بماند که انخاب بماند که انخاب بماند که انخاب
کویند او ان دیگر از سن یکم انخاب بماند که انخاب بماند که انخاب
و در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
نام روز یکروز در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع
هم ان بعد از طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع که در حد طلوع

باشد سینه در سطح میساک دوم باشد سان ماعده میساک طرف
 خط شامی که بر میساک کوز را میساک بر دانی این باشد ان
 ظل را ظل اول و ظل منکوس جو استند از کرام بر این باشد ان
 ظل را ظل دوم و ظل منکوس کو بنده حطل که در اصل همان میساک
 در ظل اول از خط ظل جو استند اول نیز که از افق طلوع گشته ظل
 اول میساک باشد و بعد از ان حادث شود و هر اندر کرام می
 از این تا اگر گشت در ان رسد ظل اول با شای شود و در ظل
 دوم بر عکس ان باشد یعنی بر وزن و ان باشد ظل دوم باشد ان
 و هر اندر ان معاصر شود با چون بر کتب در کس رسد مقدم
 شود و قدر ظل جو را میساک گشته و میساک ظل اول را انصفت
 قسم میساک گشته و میساک ظل دوم را کاه و بر دانه قسم
 گشته و از اصابع نیز که بنده کاه که بنده قسم بر گشته و از اصابع
 که بنده و چون ظل دوم معلوم شود با عادت که نامی رسد و از ان
 می زوال گشته اول وقت ظهر باشد و اول وقت عصر گردانی
 در صاحبی انگاه بود که ظل حادث شود و باریه شود و کونی
 زوال بعد ساعت میساک نصف است میساک بر دانی
 صبه در وقت خط نصف النهار گشت بعد از ان را

جو را گشته و در حقی که اگر اب بود که بنده از نیم جو است و اگر کون
 گشته و برای سنجیده زمین انی صفت باشد انی السابقی و در صفت
 ماعده داشت ان گشته و از ان کس صفت شاذلی و از بنده و
 سطح زمین را همان سارند که ان صفت را بهر طرف که گشته
 است کون را ان سارند پس صفت دایره روی زمین رسم گشته و
 مرکز دایره میساک ظل رسم گشته و طریق اصل است که میساک
 را از خط صبه تا نام سارند و مرکز دایره که گشته دایره رسم
 گشته مسادی ماعده و میساک را همان صفت گشته ماعده میساک
 برین دایره عام منطبق شود و قوس در هر ظل را از این دایره
 نشان گشته و قوس را که در میان هر دو نشان است صفت گشته و از
 هر که صفت حطل اوج گشته ان خط خط نصف النهار باشد
 و چون حطل دیگر در نمودار صفت خط اعتدال باشد و با جرم دایره
 که گشته برین خط گمارد شود و هر قوس از این دایره را بنده
 قسم مسادی گشته و این دایره را دایره
 منتهیه که بنده و صورتش است و ان که بنده وقت
 گشت صبه و ان خط خط صبه میساک
 ان خط بنده گشته که سمت راست که گشته

صفت

واحد من روح مثل روح الهنود اى انظر دياره ب
 و اوله تم تروين على روح و كبره ان بناتيت على ط و
 اصله فو قه الكره فانا و حسب بناتيت على مراب و كبره الكره
 عدت داره اب ك و من الهنود هم و بناتيت على مراب و كبره الكره
 نظر الكره و اصله اب ك و بناتيت على مراب و كبره الكره
 له روح و ب والله مى بناتيت على مراب و كبره الكره
 اب و بناتيت على مراب و كبره الكره و من الهنود اى انظر دياره ب
 ه طح كحام و بناتيت على مراب و كبره الكره و طح
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 من و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 ما رونا ه ك بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 من البناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 يكونا كره و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره

اى انظر دياره ب
 و اوله تم تروين على روح و كبره ان بناتيت على ط و
 اصله فو قه الكره فانا و حسب بناتيت على مراب و كبره الكره
 عدت داره اب ك و من الهنود هم و بناتيت على مراب و كبره الكره
 نظر الكره و اصله اب ك و بناتيت على مراب و كبره الكره
 له روح و ب والله مى بناتيت على مراب و كبره الكره
 اب و بناتيت على مراب و كبره الكره و من الهنود اى انظر دياره ب
 ه طح كحام و بناتيت على مراب و كبره الكره و طح
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 من و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 ما رونا ه ك بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 من البناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 يكونا كره و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 بناتيت على مراب و كبره الكره و بناتيت على مراب و كبره الكره

برادمانت كره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 برادمانت كره و بناتيت على مراب و كبره الكره
 برادمانت كره و بناتيت على مراب و كبره الكره

في قلبه ووجهه بداره ارضي عن سطره المتادى اياه
 بدي عظيمه ايضا من المثلج من قلبها لا يحيط مسالغ
 الجذ وذلك ما اردناه **ك** زيد ان نجد قلب دارة مستوية
 في كره فيكون له اربعة ابواب وندخل على عجلتها نصل كيف السطح الفصل
 منه قوسين متساويتين هما اياه وكشف ذلك في اربعه ابواب
 لم يكن دارة ابواب عظيمه اذ كانت اعظم ارضه ارضه من سطره
 نصف دارة ابواب التي ليست بعظيمه لان ارضه مساوية
 لذلك بعظمها على قوائم وغير عظمها ونصف ارضه في قلب
 دارة ابواب وان كانت ابواب من العظم نصف ارضه
 في دراسته في قلبه ووجهه ارضه ارضه على كره في كل
 ارضه كل واحد من ارضه دارة عظيمه ولا بد ان يكون
 عظيمه ويكون عظمها وان ارضه ابواب عظيمه من عظمها
 ارضه في بعضها وعظمها على قوائم فدائرة ارضه ان يصير نصف ارضه ابواب
 في قوائم ذلك بعضها وعظمها ونصف ارضه في قلبه
 دارة ابواب وذلك ما اردناه **ل** ان تباين من عشرة دون
 شكل في بعض النسخ نقصان شكل العدم **م** ان الله دار المي سعة

الا بعدا عن مركزها هي التي يكون الامعة الهامة من مركزها كره على
 سطره متاديه والتي عمودها اطل في البعد والسطح ان اللدا
 نال لكل واحد منها ما يلا عن انهما هما السطح ان اللدا
 اذ ارضه من اني فسطح يكون على فصلها مشترك عمودان عليه
 في السطحين احدهما زاوية حادة يسليها هي تلك الزاوية التي
 التاوية ليس هو هي التي يادي زاوية كل اثنين منها زاوية
 اخرى التي انهما يسليها التي زاوية باا انهما **د** وبعين
 سلم ان ان الجبل اي نقطه التقاطع على الكره قطبا **ه** في
 باي بعد هو مثل من قطر الكره دارة في ذلك السطح والى كره
 اي قوس يكون لان السطح دارة وانما الفصل باي دارة
 مستوية من قوس عظيم منها اذ ان قوس ارضه من قوسها
 وانما لا يكون له اربعة اوجه الكبر من قوسين ان القوس المتساوية
 لبعض اوجهها متساوية لا غير ذلك كما في كره ارضه في
 اسات **ال** ان السطح لا يقطع سطح كره كان الفصل مشترك دارة
 فيكون على السطح مشترك وبعينه من ذلك السطح وسطح الكره ا
 ب ح ثم ان كان السطح اقطع على ارضه مركز الكره كان من السطح

السطح

الوجه

دو دایره که در یک نقطه مماسند و یک خط از مرکز هر دو به نقطه تماس کشیده شود و خط دیگر از مرکز یکی از دایره ها به نقطه تماس کشیده شود و خط عمود بر خط اول در نقطه تماس باشد

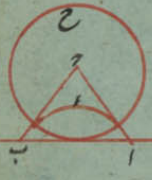

ان وقت افضل دایره آنست که در بی محوطه ای بر مرکز آن
 انکه دایره واحد و ان لم یکن مارا فلیکن مرکز انکه و در خارج
 منعمودا علی السطح و هر دو به بیج و ب ه که یک فی الصیصل
 ب و در فلان دایره عمود علی السطح ب چون زاویه ب و ب ده م
 قیاسن ازا ایض من مری و ب و د السوا و بین لکونها
 اضنی قوی لکه ب م و د و هشتک قوی برنا ب ه و هشتک
 ضرب ه م و د و ان کد کت سبب لخطوط ای بر سه من الا
 خطاب ه فاذا ن خطاب ه خط دایره مرکز با و قد بان
 من وقت ان کل عمود بیج من مرکز انکه قطع علی سطح دایره ما
 فی انکه فیرقع علی مرکز تک دایره و دنگ مارزنا ه ب نیزه
 ان بحد مرکز انکه فیقطع سطح و بحد دایره اب فانی کانت
 ماره مرکز انکه فقد و حد مار مرکز انکه لان مرکزها واحد و ان
 لم یکن ماره ای فلیکن مرکز الدایره ه و بیج منها عمودا علی سطح
 الدایره مارا ای بختین بلیت سطح انکه علی نقطه و ه و بیج ه
 علی مرکز انکه و ان فلیکن مرکز بیج ه منعمودا علی سطح دایره
 اب فانی قیاس غیر نقطه ه فیقع علی مرکز دایره اب

دکان

دکان مرکز با هفت و ان قیاس دکان عمودا علی سطح
 فانی قیاس علی سطح واحد علی نقطه واحد هفت و ان مرکز انکه
 هر نقطه را لا غیر و قد بان من وقت ان کل عمود علی سطح دایره
 بیج ب که بکون خارجا من مرکز تک فیر مرکز انکه و
 وقت مارزنا ه کل سطح بیج انکه و لا یقطعها غیر لکونها
 فان لم یکن ان علی قیاس اکثر من نقطه قبلما علی نقطه اب
 و لیکن مرکز ه و فصل ه ا ب و بیج سطح الی بیج ه ا ب
 بحدش فی انکه دایره اب و بیج سطح الی انکه خط ه ا ب
 ره لان سطح السطی لا یقطع انکه خط ه اب را لقطع الدایره
 و قد لا باقی نقطه اب فیکون لخط الی اصل من اب غیر خط
 فی دایره اب هفت فاذا ن کل خط ثابت و دنگ مارزنا
 کل خط بیج من مرکز انکه الا نقطه المماس من سطح دایره
 فیر عمودا علی سطح الی کل مرکز ب و نقطه المماس و لخط
 ب و لیر بر سطح کیف الصیصل بحدش فی انکه دایره ا ب و بیج
 سطح المماس خط ه ا و د کون لخط المماس لیدایره علی نقطه ای کون
 ب ا عمودا علی ه ا و لیر بر خطاب ایض سطح اخر بحدش فی انکه

في الدائرة تسمى ارباب راجع اصل ب و م خط و مني
 و م و مني ب ر ج في مني ث ب ر ه و كون مني ه و مشتركة
 يكون زاوية ر ب ه و مني ه و مني ه و مني ه و مني ه و
 خط ب ه و مني ه و مني ه و مني ه و مني ه و مني ه و
 اعني الدائرة و ذلك اردناه و كل عمود يخرج من مركزه
 على سطح دائرة وقع فيها فهو عمود على الدائرة وليكن الدائرة ا ب
 ج و مركزها د و عمودها عمود الج ب و ه و يخرج المخرج
 من سطح الكره فقول انهما قلب دائرة ا ب ج و يخرج قوس
 ا ج ب ط كيف كانا وصل ا ر ج ب ر ط فان قوسا
 ر ا ه ر ج ه ر ط ه و ا ب ه قوسه وضعه مشتركة
 اضلاع ا ه ب ه ج ه ط مستوية فيكون اضلاع ا ر ا ب
 ر ج ر ط متساوية و كذلك سائر الخطوط الخارجة من قوس ا ر ا ب ج
 دائرة ا ب ج و مني ه و مني ه و مني ه و مني ه و مني ه و
 ايضا و به فاذن ر ج القطبان و ذلك اردناه
 كل خط يصل من قطب يقع في مركز تلك الدائرة فهو عمود
 على الدائرة و البرهان والشكل في ه و قوسه كل عمود يخرج من قطب

دائرة تقع في مركزه سطح تلك الدائرة فهو عمود على مركزها و
 نصفها انما هي تلك الدائرة ا ب ج و احد قطبيها و
 يخرج من مركزها و عمودها عمودها عمودها عمودها عمودها
 برقطة ا و اخرها يخرج من ه و ا ب كيف انما وصل
 و ا ب فلكون ه مشتركة و ا ب متساوية و
 راوي ه و ا ب قوسين يكونان سطح ه ا ه ب
 القوسى الزاوية ه ا م و ا ب و كذلك سائر الخطوط
 الخارجة من ه ا ب محيط ا ب ج فاذن مركز الدائرة و اذا
 اخربنا ه ا ر من سطح الكره و وصلنا ر ا ب كما انما
 متساوية استوى ا ب ه و كون زاوية ه و قوسين
 وضعه مشتركة و كذلك سائر الخطوط الخارجة من ر ا ب
 محيط ا ب ج فاذن ر ه و القطب انما هي مشتركة
 كل خط يصل من قطب يقع في مركزه فهو عمود على الدائرة
 ما بر كزنى الدائرة و ا لكره فليكن الدائرة ا ب ج و قطبها
 ر و لغيره على قوسه من سطح الدائرة و يخرج من قطب ا ب ج
 ك كيف انما وصل ه ب ه و ر ب ر و فلكون ه ر

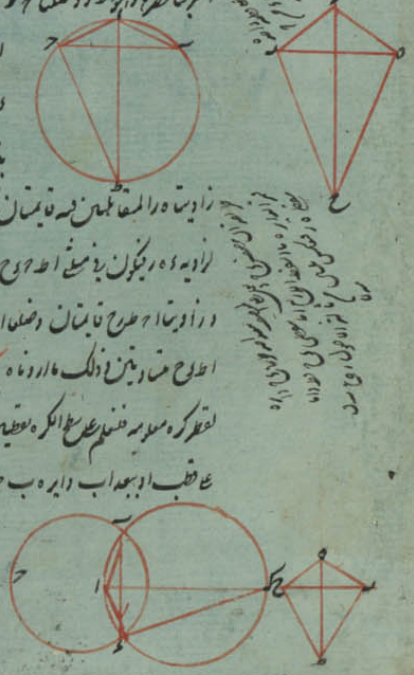

بعد از آن که خط مساویان نظر دایره معلوم شده که در این خط
 است و فاصله بین خط تقاطع است که با خط تقاطع موازی است
 و اصل مثلث در حال بگونگی که مثلث در هر حال در
 مثلث و در پنج من در حد ۶۰ در عمودی و در حال
 متساوی است و اصل در فترت و با نظر دایره است تا نادان
 از جنس نظرها و در هر دو صنف در ط کانت زاویه اطلح متساوی
 زاویه است و در المثلث منتهی قیاس کانت زاویه در این
 زاویه در هر یک کون بر خط اطلح در زاویه اطلح متساوی
 در زاویه اطلح در قیاس و منتهی اطلح در زاویه بین دو کون
 اطلح متساوی و در آن مازونه که زید ان بجز نظریات
 نظر کرده معلوم فتنه علم طاکر و متعین کف العاصی است
 در عقب او بعد از دایره و دیگرین در مساویان نظر
 در رسم مثلث در خط تقاطع

جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است

جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است

آتش	باد	آب	خاک
حک	جوزا	سرطان	ثور
اسد	میزان	عقرب	سنبله
قوس	دلو	حوت	جدار

رطله	میزان کا
مشتری	سرطان پیه
کرم	جدار
شمس	حک
زهره	حوت
نطالو	سنبله
زهر	ثور
راش	جوزا
وک	کونج

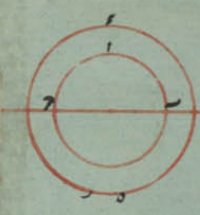
جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است
 جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است
 جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است

جدول مزاج روح از غرض در شناخت
 مهور کما مراد است

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد وآله وصحبه
المشكلة كذا وكذا...
 شكلا وفي بعض النسخ مقتضات...
 الا ابرهه ارا...
 البسك الا...
 اصله ثابت بن...
الحمد...
 انما...
 الكوة...
 التي...
 منها...

الكوة هي التي...
المشكلة...
 باعتمادها...
 دايرة...
 مركزها...
 ش...
 عمودات...
 عاون...
 الدوائر...
 دايرة...
 لعطل...
 سطح...
 قد بان...
 متوازي...
 اكانت...
 دايرة...

دومی دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 رد است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 د و ه مرت دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 ایضا نقطه دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 محیط دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 یعنی دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 ر و ه بر خط ک کون ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و د بر خط
 دایره عظیمه که نصف دایره عظیمه و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 قطبها آنست که کون ر و ق و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 عظیمه که ایضا نقطه آنست که کون ر و ق و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 مشترک بین اینها است و آنست که کون ر و ق و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 دایره اب ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ج و د و دنگ و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 نکره ایست که دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 اب ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 خط نقطه فان ایکن ان کاس دایره ج و ح و فصل منتهای آن است

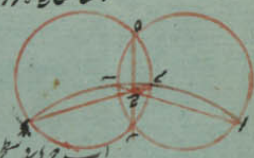

الموازیه

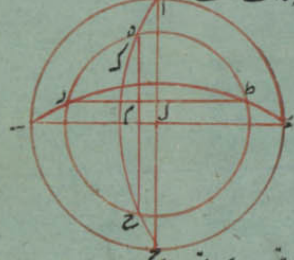
الموازیه لایب الی با سماه دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 کون لایره دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ج و د و دنگ و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ایضا نقطه دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ایس ایضا دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 مایله دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ماس دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 و کون اب ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 و ایکن نقطه دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 کون ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 و فصل دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 از نقطه ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 نقطه ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 از قیاس ایس دایره ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است
 ج و ح و فصل منتهای آن است و دایره ج و ح و فصل منتهای آن است

فاذن دایره اب ج الویطیله لایطیله دایره ب و بایس دایره
 مت و بین هم ارجح و هم دایره بان دایره ب و دایره
 مار دایره ج کل دایره ج غیره تریه که با تقاطع دایره
 متطبیقین فنانا نصف کل قسمة منها یکمان المثلین است
 و تقاطع ه ه و الویطیله لایطیله با تقاطع ا ج و دایره افضل
 المشترك لولایره اب ج ب و خط ا ب
 و لولایره ج و ا ج ب و خط ج و ا لای خطی
 است ج و ا خط ج و ا ه ه تقاطع ه ه و تقاطع ج و ا افضل است
 ج و ا لای تقاطع ه ه و خط ج و ا ه ه من ابرنا ج ج و ا خط
 فصلها مشترک و هر خط ج ه استقیم و لای دایره ا ب ج و
 الویطیله لایطیله کل دایره ج من ابرنا اب ج و هر نقطه ه ه تقاطع
 کل دایره
 و خطی دایره ا ج ج و بقره لایطیله دایره ا ج ج و خطی لایطیله
 فصلها مشترک است خط ج ه عمود بر خط دایره ا ج ج و
 لای خطی است ج و ا لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله
 کون عمود علیه فرج ه نصف خط ج و لایطیله ج و ه ه ه ه ه ه

و ج مشترک چون قسراء مت و بین و مشترک من ابرنا
 است ه ه و قسراء ج ه ه و قسراء ج ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه
 دایره اب ج و الویطیله نصف کل دایره ج من قطع راه ج
 ه
 دایره عظم هم بیا که بعضی دایره متوازیه کانت الفی الواقفه
 اما من المتوازیه بین قسمة ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه
 قسمة دایره فیکرید که دایره ا ج ج و ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه
 قطبها ک و لیس من تقاطع ه ه دایره ا ج ج ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه

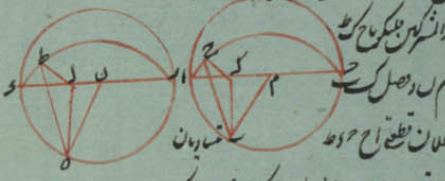

الواقفه من المتوازیه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه ه
 متشابه
 ه
 دایره
 ج ج ه ه لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله
 الویطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله
 لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله لایطیله

و خطی

و در هر دو اقل من نصف القطرین و المثلثان المتساویان
 المخرج من سطح ط الی محیط الدایره من ج ط و الفوسان
 المصغرین ان المسال لعل انما مت ویمان قوس اب و ه
 و المخرج من سطح ج ط عمودین علی سطحی الدایره من ج ط و ه
 نقصان سطحی ج ط و در اکثر من سطح ج ط

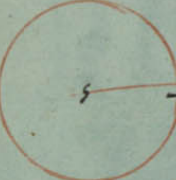
م م ل ن فلان قطع ج ط ح و ه
 و کذک خط ج ط و در قوس ج ط و المصغرین یکنون عمودین علی
 ط ل مساویین و کذک خط اک و ل لان یساویین علی ج ط
 ک ه ط ل من سطح ج ط ل مساویین و کذک سطح ج ط
 ط ل لان مساویین و المثلثان متساویان یکنون من سطح ج ط
 و کان احم و من مت و یمین و کذک اک و ل من سطح ج ط
 م ل ن مت و یمین و لساوی اصلا علی سطح ج ط م ه
 ل ن لسطار یکنون زاویه متساویین و یمین و قوس اب
 و ه مت و یمان و کذک ما در ذمه و ایضا یکنون
 نصف من الدایره من المذکورین من المثلث المتقدیم علیها اطراف

و مرت نقطه هانی یعنی ج ط احم یکنون خطوط ج ط و ه
 ج ط نصف الدایره یکنون نصف ج ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل
 المذکورین یکنون نصف ج ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل
 ط خط ج ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 زاویه م ک و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 قوس ج ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 و اشرح ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 دایره اب و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 و سقی قوس ه ارس ج ط و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 اذاعت علی قطر دایره مت و یمین قطع دایره مت و یمین علیها
 علی قوس ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 فیها اطراف المثلث احم ج ط م ک و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 الی محیط الدایره و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 الاقطار المذکوره قیاسا و یمین یکنون المذکورین متساویان
 و ه و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل
 ط و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل و ل

ط و ل و ل

الانقطاع المذكور من حيثين واصل من بعض الفضل من
 التوازي من القطعتين بخطوط كانت تلك الخطوط ايضا متوازية
 مع انهما الشكل المتقدم وفضل اب وده متساويتين وفضل ج
 ب طه فقولهما متساويتان واصل الشكل كما مر وقول لان
 قوس اب وده متساويتان يكون زاويتا ام ب و ن ه
 متساويتين كان لنا مر ك ان ل متساويتين و م ب
 ن متساويتين يكون ك س ل ه متساويتين و كان
 ج ك ط ل متساويتين زاويتا ج ك ب ط ل ه متساويتين
 فيكون ج ب ط ه متساويتين و ذلك ما اردنا و يرضى
 الفتح لا يبعد هذا الشكلا مفردا ل بعد من حساب الشكل المتقدم
ح زيد ان برسيم كره دايه عظيمه ج ه دايه اخرى
 غير عظيمه على نقطه مفروضه فليكن القايه ا ه غير العظمه و نقطه
 المفروضه ج ه ب و قطبا ح و برسيم دايه عظيمه مره قطع
 ب دايه دايه ح و د و يكون ج ه منها اقل من الج
 لان دايه ه است لبطيمه وفضل ب و رهما و برسيم قطبا
 و د و دايه ب ر ه عظيمه لان دايه ا ب ب

انظر

و قطع بخط دايه ح و ابطيمه على نقطه ب فيها سمتان
 عظيمه فاذن عظمه دايه ب ر العظيمه **ح**
 ه ه ل دايه ا ب على نقطه المفروضه وذلك ما اردناه
 اذا كانا شيئا كره دايه متوازيه و قد ما ست دايه ا ب ن
 عظيمتان احدى تكمل الدايه و قطعنا ب و ا هيم كانت
 القسي الواجب انهما من المتوازيه بين النصفين العظيمتين
 لا على قمتها بسواء من العظيمتين بين المتوازيه فمتاوية
 و اعلم ان النصفين لهما على من النصفين هي كل نصفان
 من عظيمتين متقدم بسواء احداهما على احد النصفين و يرضى
 بسواء اخره لعمه حتى مشي ال اول قبل وصوله الى الثاني
 الا خبر و ج و ن الاخر فها يكون من النصفين عا ق ه اصلا
 لكن بحكم منحنى من انا لهما من حيث ج ه التي ج ه هي من
 ابطيمه اما س ك ه من عند ا ه ر ه فيكون ك ه ال دايه المتوازيه
 ا ب ح و ه ج ط ك ل النصف ان ا ك س و ل س
 و قد استا دايه ك ل على اعطى كل و قطعنا دايه ا ب
 ح و ه ج ط ا ل فبئس و لهما على من النصفين على اعطى و ك

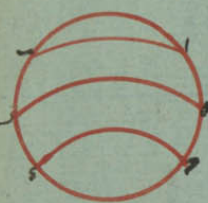

وذلك ايضا يكون قوسا مستويا بين كل من راديا بين
 فان قوس الاربع مية ودينون من كل لسان مساوية لغيره
 فخطا كس ويطه ح و د و د ا ب ا و د ان مرت لفظ
 المتوازية وفضتها و كان س و د قطبي و ا ب ق و ا ب ا
 هما قوسا و بيان وان لم يفر قطبها فليكن قطب المتوازيين و ريم
 دائرة عظيمة تمر بها و قطب دائرة ا ح د و ليكن مركز
 ن م س منها و فصل م س من كل ن يكون ل م مثل ن س
 و ل م نصف الدائرة فمن ن يصف ل م ف ن هو القطب الاخر
 للمتوازية و لان دائرة ل م م س مرت لفظ و ا ب ق ا ح د ب
 ح ك و القاطنين ف ن نصف قطبها فقطعة م ح م م م م م
 و ل م قطب ال س ل و كانتا مستويا بين فصح م م
 و ال ل س مستويا و لان قطب ل م م س مع القطب المثل
 لها مستويين على قطب دائرة ا ح د و ق ا ب ن على القطب
 فصل ن م قوسا ل ن م س المتساوية و هي اقل من نصفه و فصل ن
 الدائرة ا ل ا و قوس ال م المتساوية بين يكون الخط الواصل
 من لفظي ان ا ب ا يخرج من قطب دائرة ح ا ب الاخرين ساوي

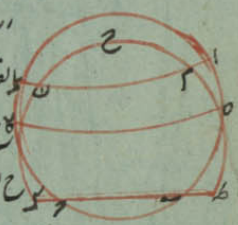

لفظ الواصل من لفظي س و ا ب ا يخرج من قطب دائرة
 ح ك و الاخرين فان ا ب ا يخرج من قطب دائرة ح ا ب
 ليكن قوس ا ب ا اعظم من قوس ب ا ب و فصل من ا ب ا م م ل ب
 و يرسم موازية ل ا ب ا و ط و م م م م م و ليكن دائرة ح ا ب ق ف ن م
 مساوية ل ا ب ا ح ا ب ح ك م و دائرة ح ا ب ا اعظم من دائرة
 ح ك و ذلك ما اردناه **ح** الم دائرة المتوازية المتساوية و ب دائرة
 فصل من عظيمة لفظها ح ا ب ل ا ب ا العظيمة للمتوازية المتساوية
 و التي هي اعظم فصل قية اصغر فليكن ا ب ح و ق و ب ن
 ف ا ك ه و لفظا من ا ب ا ا ب ح و العظيمة قتي ر س و د و ح ا م
 دائرة ه و العظيمة للمتوازية المتساوية و ا ك ه و ا ل ا ك ه متساوية
 ا ب ح و م م م م م كانتا مسويتين و من نصف فاذن قوسا
 و ر ق و ح ا ب و ايضا ليكن الدائرة ا ب ح م م م م م و ليكن
 قوس ب ا ح من قوس ر و د ا ل ا ك ه متساوية و ا ب ا اعظم
 و كانت دائرة ا ب ح ا ب ح ا ب ح ا ب ح ا ب ح ا ب ح ا ب ح ا ب ح
 فان كل ثابت و ذلك ما اردناه **ح** كل دائرة عظيمة تقطع دوائر
 متوازية و لم يكن دائرة لفظها فانها نصف اعظم المتوازية و قسم

متوازيين ح

سائرها بتخفيف واحدة من القطع الواقعة في نصف الكرة
 التي من عظم الموازاة والقطب الظاهر في عظم من نصف
 والبقية اصغر والتب وله من الدوائر المتساوية متساوية فيكون
 البسط القاطع دائرة ا ب ج وبقطع من الموازاة د د ا ب ا و
 ا ب ج د في مست مارة بقطبها وليكن ر منها عظمة وليكن
 ك القطب الظاهر من قوس الموازاة ج د رسم دائرة عظمة بقطب
 ك وهي ك م ل م ل ب م ق و وليكن دائرة ط ح ر ك و تقصد
 ج د ح المماس الحظي ط ك فيعظم ح ك كونهما مارة بعظم الموازاة
 م ص ف ح و ا ب م تقطع م ن ه ر ط ك النصف دوائر ا ب م
 ل ن التي في قطب ح الظاهر فحده م ن ه ر البضيرة عظم من
 النصف د ه البضيرة النصف د ح التي على القطب الحظي المماس
 من النصف وليكن دائرة ا و ج ح متساويتين وليكن قوس
 ا ه مساوية لقوس ب د قوس د قوس ح و ك كانت دائرة
 ا ب ح و م ص ف ح ه ر فحظي ا و ب ح متساويتين دوائر ا ب م
 متساوية لهما دوائر قوس م ن م و ا ب ح ا و ب ح المتساويتين
 نقوسها متساوية لهما فاقطع البسط من دائرة ا ب م و

المقطوع

للقطع البسطي من دائرة ج ح والضمري للضمري فان
 القطع له متساوية من كل قس متساويتين متساوية وذلك ما
 اردناه **ك** كل دائرة عظمة تقطع دائرة دوائر موازاة
 م ن عظمها فان كان قسها لا القطب الظاهر من
 القس التي تحصل لهما في نصف الكرة يكون عظم من قوس
 من ا ب م يشبه القوس التي تحصل لهما ويكون ا ب م من ذلك
 القطب وليكن البضيرة القاطع ا ب م و الموازاة د د ا ب م
 ا ب ج د و وليكن القطب الظاهر ج د رسم عظمة بقطب
 ح د ح م ل م ل ب م ق و فصلان م ن ا ب م
 ل م و قوس ل م م م عظم من قوس ا ب م ا ب م قوس
 د م ن مثل ذلك م ن قوس د ه ر ا د ا ر س عظيمتين
 م ن ا ب م قوس ح د و ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م
 بقوس ه ر م ن الموازاة لقطبها ك م ل ا ل ك ل م قوس ا ب م
 ان م ن ا ب م ك م م ن غير ان يسمي دائرة ح م ل ج ح
 ا م ن ا ب م ك م ل ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م
 غير م ن البضيرة ا ل ك م ل ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م ا ب م

میلاد ماکان هب و اقطاب من سطح الدایره البرقی من طایفه
 عدیدت درین زمان میولما قادیه فلیکن ذکر مت در
 عقیقت هر دو در سطح زمین عقیقت است هر دو در سطح
 ط و اقطاب در سطح قطع من و لیکن خط من
 اولاً من قیاس در رسم عقیقت من ان سطح من
 ان و قیاس در برقی اب هر دو در سطح من هر دو در سطح
 فی بعضی دایره تا که اول سطح توایم دیگر فی بعضی
 المشترك لایرتاب هر دو سطح و خط اول در برقی
 اب هر دو در خط اول در برقی تا که توایم هر دو خط
 من یک اصول هر دو عمل مشترک فی الکره البرقی
 و اولان دایره هر دو سطحی در برقی اب هر دو سطح
 فی بعضی توایم دیگر بقیام سطح هر دو سطح
 و سطح هر دو فصل من مشترک عمود سطح هر دو
 سطح هر دو سطح من و لیکن هر دو عمود سطح هر دو
 هر دو ان نقطه هر دو من نقطه ان بکون العمود المربع بین
 من سطح هر دو و اندکی قطع عمود من العمود البرقی

سن ان سطح بکون قوس من اعظم من قوس ان سطح
 و قوس من کل ان ربعان من دایره من قوس ان
 قطع ان سطح من ان زاویه اس که من من زاویه
 و عمل فاذن دایره اس که اسد سماعه دایره اس
 هر دو من دایره اول سطح دایره هر دو در بعضی بکون بعد اقطاب
 ان عن سطحی در برقی اب هر دو در سطح من و قیاس بکون
 العمودین من قیاس و قیاس قوس هر دو من قیاس
 و سطح قوس ان سطح من و قیاس بکون زاویه اس که
 و عمل من و قیاس فی بکون میل الدایره من سطح دایره
 اب هر دو در سطح من قیاس فی بعضی ان قیاس
 و ذلک ما در دایره اذ اکانت مذکوره دایره عقیقت
 دایره غیر عقیقت و قطع دایره موازیه لقی یا سماوی فی بین
 مرکز الکره و بین المقی یا سماوی عقیقت و کانی عقیقت
 بنمایان منک الموازیاتین و در بعضی دایره عقیقت من قیاس
 اعظم الموازیاتین فان هذه الدایره بکون باقیه فی العقیقت لاد
 و اکبر با ارتفاع ان یا سماوی وسطا انقطع العظمی من قطع

من

وکلیه فوسل شل من کول رس و ما من کلک ف
 رخ من فمت و بیان اما کل واحد جرم عظیمه و مان کل دایره
 من فیه انا برع من نقطه دایره هرح و در نقطه انکس فی متر
 با قطب قطب هم الماسه لمان دعوم علامه قوام و مان بین کل
 عظیمه قطب برع عظیمه یکون نقطه من شخ و در انقطاب التودا
 انقطاب الماسه برع انقطاب برع دایره شخ و الماسه لمان
 اوه رح طالق فی شمس من ابره او در بعضی مان قوس من
 رف مرت و بیان من زاویه واحد فیه مقابله من قوس
 ان کشته قوس من قوس من رف قوس من و فوسل شخ
 و من قوس دیمان و قوس من مسایه قوس شخ مانا بن
 عظیمه ان من شخ من دایره واحد من نقطه و دنگ لمان
 من من من و من من شخ شمس و بین بعد اسقاط و من
 مشترک میان من و بین قوس من مسایه قوس شخ
 قوس من شخ شخ من و بیان مان نقطه و ک رود متصل
 بها مسوله و قوس من دایره شخ و قوسه عظیمه و فصل من
 انقطه قوس من من من من دیمان الی ابره قوس شخ شخ

المستقیم

المستقیم من من خط من الی احوال من من کل و من من خط من من دیمان
 دایره من من دایره قطب و مسایه کس من برع من فیکس
 دایره من من الماسه لمان دایره اب و لکون قطب مشترک
 و لکون من من من من انقطه انقطه من من من خط من من
 سطح من من من دایره و الماسه لمان من نقطه الیه انقطه من
 نقطه دایره من من من من من من خط من من من من
 دایره من من من نقطه من دایره من من من من من
 اکثر میلاط دایره اب من دایره من من من دیمان
 الی الی من من من من من من دایره من من من من من
 من و مثل من من ان دایره من من من من من من کل
 دایره من من دایره هرح و مان الماسه لمان من من من
 الماسه لمان من من من من من من من من من من من
 دایره من من من من من من من من من من من من
 من من من من من من من من من من من من من من من
 من من من من من من من من من من من من من من من
 من من من من من من من من من من من من من من من

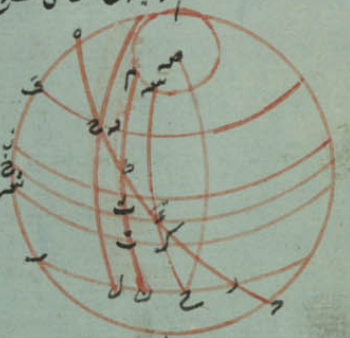
لن قد رسم على قطر دائرة فلن الذي يسبح من بقية
 قطعته شمس يتصل بانارة على الدائرة وقد قسمت بخطين
 على ذلك منها القطعة الصغرى فترك ههنا خطه كسبح
 من القطر الا محيط دائرة فلن والقر من قسم الصغر من
 البعيد فترك ل طول من تركه ثم من ان تركه ط
 ا طول من ك و د دائرة و ب ه ك ع حقيقتان اتفاقا على
 ك و فصل ك ل ك ط و يتبين كل واحدة منها اعظم من
 ك ل ك و ك و ب ط راجع الموازي على ط من ط ان جازة فصل دائرة
 ه ك ح و ك ر على المراكز فخرج دائرة ه ط ان جازة فخرج ك و
 من جهة قطع ك فذلك كون ك ع اعظم من ك و و يتبين
 ك ر و و يمشي ذلك و يباين من م فخرج اعظم من م
 م و ذلك ما اردنا و اذا ما است دائرة عظيمة بكرة العظم
 دو اير موازية و ظهرها ك ع عظيمة اخرى على موازية ه ح
 لواء يرتين منها اعظم من البقية كما سماها ا ب ه ل و ما كانت
 اعطى الكسور ايضا على البضلة لا و ما واصلت من ان لا و ما و ما
 متصلة في الارتفاع جهة واحدة من اعظم الموازيم درست دو اير اعظم

يخرج من القطر ك و د و ما س الدائرة من الموازيم التي لا سماها
 الا و انما افضل من الموازيم تسمى مختلفة يكون منها بالقرب من
 القطر لا و ا اعظم من بية فها يتبين في ك و ع عظيمة اب و ما
 لواء ه ا و من الموازيم على اعظيمة ه ر ج ما يسمي على الموازيم
 ه ح مستوية لواء يرتين اعظم من ا و ب و ما على لواء يرتين
 س را اعظم الموازيم و يحصل من ه ر ج ما يسمي فخرج ط ح ط ك
 التما و يتبين المتصلتين في جهة واحدة من دائرة ب و ل و
 دو اير و ج ل م ط ان س ك ح ب فخرج ط ك ه ح مستوية لواء يرتين
 ا و ب و ط و م س ل و ب من الموازيم تسمى مختلفة فقول ان
 فوس ل ان اعظم من فوس ل ن و ا و ب و م موازيم موازيم فخرج
 ح ط ك و ا و اير فخرج ا ح ط ان ك فخرج ر ش اعظم من
 فوس ر ش و يتبين فوس ر ش س و ب فوس ط و فوس
 ر ش فوس ط فوس فوس ط ع اعظم من فوس ط و
 و لكن فوس ط س موازيم فوس ط و ك ان فوس ك
 ط و موازيم فوس ط فها الخط ل و اصل من ح س و الخط ل و
 من ش ك و يرسم موازيم فوس ط و ا و ب و ح فخرج فوس

ح

قطب الموازيه من برسم عظيمه تر من قطب موع ولانها مبر لقطب دارة
 سر في مضعها في قويم ويكون موع قايمة على ب ر يكون
 موع يايمة على ب الاناجيه ا ه ب و س و يايمة على س
 الاناجيه من ان على سرخ في موازيه ان وقد وقع عليها
 موع س ع ضلها ما مشكرك
 موازيه ان فخره في دارة
 موع و ترسم الموازيه في قويم
 و مفضل لاره ل موع
 في ش و عمل عيه في قويم
 مع مفضل لهما يايمة في قويم
 اعظم من نصف ابرتها و قومت على نقطه ش مجتدين في قويم
 اصغر من نصف القطعه في قويم و اصغر خط يخرج من ش الى
 القوس التي ليست بمنفس من نصف الدائرة الا ورا في قويم
 و قوسه من قويم لهما في قويم فان دارة قويم
 ش و اكبر من ابره في قويم لكونها اقرب الى مركز الكره و
 كان الوتران طول في الدائرة والا قوسه الكبري فهو قويم في قويم

من القوس المشبهه قوس ش و من دارة قويم و لكن قويم في
 المشبهه قوس ل ن و قويم ش و المشبهه ل ن قويم ل
 ن اعظم من القوس المشبهه قوس ل ن قويم ل ن اعظم من
 القوس المشبهه قوس ل ن و هما من دارة واحدة قويم ل
 ن اعظم من قويم ن وذلك لانهما في دارة واحدة قويم ل ن
 موازيه في دارة عظيمه قويم ل ن عظيمه ل ن قويم
 احداهما من الموازيه والاخرى يايمة على الموازيه و فصل من
 اليايمة قوسان مت و بنان غير متصليين في الولا و بنان
 احداهما عن اعظم الموازيه لم رسمت و دارة عظيمه م تر قطب
 الموازيه و بالقطب الحادي في قويم ل ن قويم الموازيه ل ن
 قويم قويمه اعظمها ما قرب القطب الا ورا ب ح و قطب
 الموازيه عيبا و الوطيمان والقيمان احد بهاب و هي
 اعظم الموازيه والاخرى في قويم ل ن قويم الموازيه
 و لكن قوسان المفصولان عليهما ح ط ك و هما قويمان
 غير متصليين في رسم دارة عظيمه ما تر موعطا و مفضل ح ط ك و
 هي دارة ل ن ح م ط ن ا ك من قويم ل ن قويم ل م

قوس

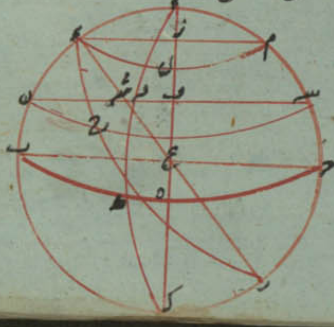

اعظم من شمس و ذلك ان قوس ط ا ا ان يشرك قوس
 مع ط ك في الصورة او انا يشركها في الصورة الا و انما يشرك
 لها و تقسم قوس ط ك بالقطر المشترك فترى على تقاطع
 في رسم دوائر عظيمه من هذه القطع و نقطه ا ب هي دوائر
 س من ق ق ش من ط ا ان قوس ط ك من ق ق
 ط ط ق ر ك مقصود من اية ميتا و به يكون ق ق ا
 ش ت ت م م ل ن ش من ط ك من ق ق ا
 محله اعظم ل ش ما تقوس اعظم مما صد على الترتيب ط ا ن
 ل ل اعظم من ق ق ن ن و ت م اعظم من ق ق ن
 يكون كل ل م اعظم من كل ن س م ثم يكون ط ك غير
 متراكمة لكل واحدة من ق ق ط ك و فان لم يكن ل م
 اعظم من ن س هي ابا ما يدور له و اما منتهى من ديكين
 اذ ان اصغر منه كما في الصورة ان ش منه و يمكن قوس ل م من
 ل قوس ن ع و يرسم دائرة عظيمه من تقاطع دوائر ق ق
 و ط ك من اعظم من ط ك و اصغر من ط ك متراكمة ل قوس
 ح ط و د و ديكين يوجد ذلك بعد الشكل ان ش منه و يمكن ط

عظيم من جسمان على قاعهما على جسم المتوازيه والآخرى
 ما يليه على المتوازيه وبعدها الى باطنها كيف انصفها وجهه
 من جسم المتوازيه درست دائرة ان عطف ان تفران العقب
 والقطبين ان سلة العوس من عظم المتوازيه التي تقع بين
 القطب لا وطوس ان يميل من باطنها الى طرفها الا ان تقس ان
 منها من الما يملك سلة العوس من عظم المتوازيه التي تقع بين
 القطبين والقطبين الا ان تقس ان يميل من العوس الى من العقبين
 الى باطنها كيف انصفها الا ان تقس المتوازيه والقطبين
 على دائرة اب ج هـ و ج الما يملك من المتوازيه وبعدها
 دائرة ز هـ ح فظن ح زا وجهه دائرة هـ كيف ان
 دبر عطف ان تفران عطف ادها دائرة ار طح ك وتقول
 نسبه قوس ط ا را قوس د ك نسبه قوس ط ك الا قوس
 اصغر من قوس ح و ذلك ان قوس ح ان ان تقس
 قوس د ك في المعداد اذ ان تقس اها في المعداد اذ ان
 تقس ح في المعداد في المعداد على المعداد من دبر من
 المعداد ما تراه اذ ان تقس ح في المعداد

ل م م دوران لنج اب و قبة المتوازيه او المقيس من
 القائمتان على دائرة اب ج د ابر لنج هـ من المتوازيه
 و هـ الما ل و المظنه ان جسمي الما ان لعقب المتوازيه
 ك وهي التي تقطع و هـ الما يملك على تقطع فمما من دائرة اب هـ
 ج عظم المتوازيه و ل م الما ل م الما يملك فيقول ان سلة تقطع
 الا ان تقطع دائرة ل م عظم من نسبه ط ا ل ح و دبر من
 المتوازيه دائرة هـ ح تقطع وهي دائرة لنج ح و يكون الما ل م
 لنده السطح ح فخطوا ك و ر ج م و م ط ح ح ف ح ف
 ح ح ف خطية اب ج الما ل م با قباب المتوازيه عطف ح و م
 يكون خطوط و م ن س ج هـ ف ر المتوازيه ل و د ابر و ل
 م لنج س ج هـ المتوازيه و ج و ر ك عمود على سطح المعداد
 و ا م ك ر با و تقطع نسبه م ا ك ر با و ل م ط ح ك ف ح ح ك ر با
 هي لنج س ج هـ يكون فضل ح ف ط ح متوازيين
 فخطان ف ض ح متوازيين
 فخطان ح ط و ليست ف خط
 فزاويتان ف ض ح بسع

ولكن الشمس مرة من التقاطع وتقطع لقطع يوم
 تقطع ويستشير ذلك توس كل الغرب من التقاطع فان
 النهار الذي صار فيه الشمس في كمال الضياء قطع
 هذا يوم على تقطع م بان ذلك ان الشمس في كمال
 مسوية تقوس كل من اهل الشمس سرور كل
 وتوس في زمان من ايد ذلك لانها في وقت تحرك
 حركة من له اذا كان الشمس في كمال تقوس كل
 تقطع نصف الكرة الظاهرة فان في الزمان الذي
 يسير فيه الشمس في كمال تقطع فيه توس كل في كمال
 الظاهرة وتوس كل نصف الكرة الظاهرة في زمان
 من الزمان الذي تقطع فيه م بان ذلك ان توس كل
 اقرب الى كمال التقاطع فان الشمس سرور م
 في زمان اكثر من زمان الذي تقطع فيه توس كل في كمال
 الكرة الظاهرة فان الزمان الذي تقطع فيه توس كل
 م بان نصف الكرة الظاهرة يسير فيه الشمس في كمال
 م بان في غيرهما قد سارت توس كل في تقطع ان اذ كانت

بسم الله الرحمن الرحيم

كتاب في معرفة سائر الدورات
 الشمس في كمال مسوية تقوس كل في كمال تقطع فيه توس كل في كمال
 الظاهرة وتوس كل نصف الكرة الظاهرة في زمان
 من الزمان الذي تقطع فيه م بان ذلك ان توس كل
 اقرب الى كمال التقاطع فان الشمس سرور م
 في زمان اكثر من زمان الذي تقطع فيه توس كل في كمال
 الكرة الظاهرة فان الزمان الذي تقطع فيه توس كل
 م بان نصف الكرة الظاهرة يسير فيه الشمس في كمال
 م بان في غيرهما قد سارت توس كل في تقطع ان اذ كانت

ديك

في المغرب يكون الشمس قد غربت اذ هي في نقطه سده ونقطه سده
 قبل نقطه لانها مطلع قنبا فان ربي الشمس غاب ويحيى ان
 قوس من قوس م م سده فيلزمها صارت قوس مع دوران
 النهار وهو الزمان الذي سببه في الشرق قوس مع دوران
 اهل ان قوس كل اعظم من قوس مع فان النهار الذي
 سببه في الشرق قوس كل اعظم من النهار الذي سببه في الشرق
 مع فان قولنا في الليل المقدم برافض من المشرق في قوله مثال
 ذلك ان يفرق صوره ما فيه يكون فيما كل ما ذكرناه ونهض
 الشمس فان يوم ما في نقطه في يفرقها ط ل م ع
 فزان العيبه هو الزمان الذي سببه في الشرق قوس كل
 اهل ان قوس كل اعظم من قوس مع فان النهار الذي
 قوس م م سده فيلزمها صارت قوس مع دوران
 النهار الذي سببه في الشرق قوس مع دوران اهل ان قوس كل
 ل اصغر من قوس مع فان الليل الذي سببه فيها الشمس
 قوس كل اصغر من الليل الذي سببه فيها الشمس قوس م
 مع فان كانت الشمس سير من القطب المصنف فان النهار المقدم
 اهل من النهار الذي سببه في الشرق قوس

القطب

نصف

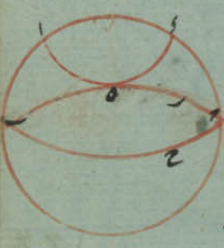
م م نقطه في قوس كل نصف المكره النسخي فان الزمان
 متساويه في الشرق قوس م م ونقطه قوس كل نصف المكره
 النسخي قوس كل نقطه المكره النسخي في زوايا اقل من الزمان
 الذي يتخلله في قوس م م فان الشمس سير قوس م م
 زمان اقل من الزمان الذي يتخلله في قوس م م نصف المكره
 النسخي فان الزمان الذي يتخلله في قوس م م نصف المكره
 سببه في الشرق قوس م م اعظم من قوس م م فيلزمها صارت
 قوس م م فان اذا كانت نقطه ربه المشرق فان الشمس
 اذ هي في نقطه سده لم مطلع لان نقطه مطلع قبل نقطه قوس فان
 يري الشمس على وجه يحيى اهل ان سير قوس اعظم من قوس م
 سده فيلزمها صارت قوس مع دوران اهل ان قوس كل
 الذي سببه في الشرق قوس مع دوران اهل ان قوس كل
 ل اصغر من قوس مع فان الليل الذي سببه فيها الشمس
 قوس كل اصغر من الليل الذي سببه فيها الشمس قوس م
 مع فان كانت الشمس سير من القطب المصنف فان النهار المقدم
 اهل من النهار الذي سببه في الشرق قوس

ومثل ذلك من ان الشمس اذا كانت من القطب
 عرض منه هذا ذلك ما اردنا ان نبين - اذا خلف
 الشمس وغربت في يوم ما بعد ما من نقطه في اسم احد القطبين
 اي مقيد كان بعد امتد وبها فان من حيث ان القطب
 يكون في ذلك اليوم في خط نصف النهار وان كان ذلك
 القطب في الصفي في اليوم الذي يسبقه لم يكن في ذلك اليوم
 واما ما في ذلك ان يكون في الشمس من القطب في
 مقيد الصفي من القطب في الاقطاب شمسي ما كان
 منها بعد في اليوم الذي سارت في الشمس في نقطه المقيد
 في وسط الليل يكون اطل وذلك انما يكون بعد من نقطه
 المقيد في من الظهار التي تاسف الى سارت فيها الشمس
 اما مقيد الصفي في وسط النهار اذا كانت الشمس من القطب
 الصفي خلفت في اداة معدل النهار فان الليلة التي قبل ذلك
 يكون مت ويدر يوم الذي كان فيه مثل ذلك انما ترمم
 دارة ه ه وديكن الشمس على دائرة معدل النهار في نقطه
 ه ه واول ان الليلة التي قبل طوع الشمس في نقطه ه ه ويدر يوم

الذي

التي عدت في الشمس في نقطه ه ه منها يوم برمان ذلك انما
 لغرض الشمس الى سارت الشمس في الليلة التي قبل طوع الشمس
 ه ه وديكن وقت ه ه مساوية لغرض الشمس من اطل
 ان الشمس من يوم ه ه ليلة فان الزمان الذي يسبق
 في الشمس في ه ه قطع فيسم قوس ه ه نصف الكره
 والسر في قوس ه ه وديكن في الزمان مت ويدر
 وديكن في قطع نصف الكره في ه ه زمان مساوية لزمان
 الذي قطع فيسم قوس ه ه نصف الكره اطل ه ه فان
 الزمان الذي تسبق في الشمس في ه ه قطع فيسم قوس ه ه
 ح نصف الكره اطل ه ه وديكن ان اليوم الذي يكون
 منه طوع الشمس في نقطه ه ه تسبق في ه ه والليله التي قبل
 الشمس في تسبق فيها الشمس في ه ه والشمس من ه ه
 وديكن في ه ه زمان مت ويدر فان الليلة التي قبل طوع
 الشمس في نقطه ه ه مثل ذلك من الشمس اذا كانت سارت
 من القطب الصفي وغربت في دائرة معدل النهار في اليوم
 الذي يكون قبل غروبها مساوية لليلة التي يكون بعد غروبها

في يوم ٢٠ من القطر في غار من القطر في زمان الذي تيسر
 الشمس ل م فان شرا ان تسر قوس ل م و قوس ر س ب
 اذ ان وقت دية ولكن الزمان الذي تيسر فيه الشمس قوس
 ر س ب قوس ل م نصف الكرة اظها هر قوس ل م نصف الكرة
 الظاهر فان الزمان الذي تيسر فيه الشمس قوس ل م نصف
 قوس ل م نصف الكرة اظها هر قوس ل م نصف
 نصف الكرة اظها هر في الزمان كشمس من اوقات
 التي يقع فيها قوس ل م نصف الكرة اظها هر فان
 تسر قوس اقل قوس ر س في غير زمان تسر قوس ل م فقط
 كما في الشمس في كائنات الشمس في القطر يكون وقت
 فان يرى ظاهرا في ان تسر قوس اقص من قوس ر س
 في غير زمان تيسر قوس ل م في ان الليل هو الزمان الذي
 تيسر فيه الشمس قوس ل م في ان قوس ر س اقص
 من قوس ل م في قوس ر س و في قوس ل م فان
 قوس ل م اقص من قوس ل م في ان الذي تيسر فيه
 قوس ل م اقل من اقص في ان تيسر فيه قوس ل م في

مثل ذلك

خمس قوس في القطر
 ويكون ان غروب

بعد غروب ر و ايضا الطول الذي
 يكون قبل غروب ه يكون ايضا وقت
 الغروب الذي قبل ر ب ان ذلك

مثل ذلك سن انه اذ كانت الشمس تيسر نصف الدائرة التي
 يحيط بها معدل النهار و النقط شمسي يكون اول
 الايام قبل من اليك اذ ذلك ما اردوا ان سمن
 اذ كانت الشمس تيسر راجعة من القطب في واحد من زمان
 فوق ان الشمس اسفل فان طلوعها الذي يكون بعد غروبها
 الفوق لا يكون فوق طلوعها الذي بعد غروبها السفل بل
 الذي قبل غروبها الفوق لا يكون فوق طلوعها الذي قبل غروبها
 السفل مثل ذلك ان الشمس لا في دائرة ا ب و ا ب
 والمنقبين ا ب ر ا ب و الدائرة التي شبه دائرة ا ب
 ل و نصف الدائرة التي على السطح قوس ب ط و نصف
 الكرة ا ب ح و نصف الدائرة التي على السطح ا ب ح
 ل و نصف الدائرة الكروية الظاهر ولكن الشمس اقص من
 المنقبين ح و ليس في ر م في نقطه قوس ل م الطول ا ب ح

ان الشمس اذا غربت في لقطه يكون طلوعها اما اذا سارت بين
 نقطه وراوا اذا سارت تحت رحان كان طلوعها يكون اذا سارت
 بين نقطه و رطبه ان طلوعها الذي يكون بعد غروبها في
 لقطه يكون فوق طلوعها الذي بعد غروب رحان الشمس اذا كانت
 سارية من لقطه الصبي يكون اليوم المتقدم اطول من اليوم التالي
 و ليس له المقدمه المقدمه المرحله و يكون الشمس تشرق بعد
 غروب الشمس في لقطه هرا انما تشرق الى بعد غروب الشمس
 اعظم من وقت لقطه هرا انما تشرق في وقت اعظم من وقت
 رحان الشمس ان الطلوع الذي بعد غروب يكون تحت لقطه هرا ان
 الطلوع الذي بعد غروب هرا في وقت اعظم من الذي بعد
 روا ان الطلوع الذي قبل غروب هرا يكون فوق لقطه هرا ان
 قبل رحان ذلك ان الشمس يكون طلوعها الذي قبل غروبها
 في راما اذا سارت بين نقطه و راما اذا سارت في لقطه هرا
 و لقطه اذا سارت فوق لقطه هرا ان كان طلوعها من لقطه هرا
 لقطه هرا ان الطلوع الذي قبل غروب هرا يكون فوق لقطه هرا
 الذي قبل غروب رطبه ان طلوعها في وقت لقطه هرا اذا سارت

نقطه

نقطه طوق اجل ان الشمس اذا كانت سارية من لقطه الصبي يكون
 اليوم المتقدم اطول من اليوم التالي و اقله المتقدمه تقصر
 من القليله فان اليوم الهوي قبل غروب و اعظم من اليوم الذي
 قبل غروب و لكن اليوم الذي قبل غروب رطبه تقصر
 توس رطبه لقطه هرا انما تشرق اليوم الذي قبل غروب هرا
 اعظم من وقت رطبه في اذن تشرق في وقت اعظم من وقت
 لقطه هرا انما اذا فرض هرا ان احد هما فوق و الاخر تحت
 فان الغروب الذي يكون بعد الطلوع الذي يكون فوق
 فوق الشمس الذي بعد الطلوع الذي تحت لانه ان لم يكن
 كلك لم يكن الطلوع الذي قبل الغروب الضحايا و ذلك غير ممكن
 فان الغروب الذي بعد الطلوع الفوق لا يكون قبل الغروب
 الذي بعد الطلوع التحتا و ذلك يكون الغروب الذي قبل
 الطلوع الفوق فان فوق الغروب الذي قبل الطلوع التحتا و ذلك
 ما رواه ان سن ح اذا كانت الشمس تشرق من الجنوب
 اشموي و فرض هرا ان احد هما فوق و الاخر اسفل فان الغروب
 الذي بعد الطلوع الفوق لا يكون فوق الغروب الذي بعد

المنطقا والنزول الذي قبل طلوع الفوقا يافوق النور
 الذي قبل طلوع الفوقا مثل ذلك ان نخرج شفا
 عليه بحد ولبس الفطين عليها اذ بحد ولبس
 الشمس عليه ولبس ويكون نصف دائرة البروج الذي
 بعد السطح وتخرج لرب نصف الكرة المخفضة نصف
 ذلك البروج الذي بالجدي وترب به ويصف نصف
 الكرة نظره ولبس الشمس بارة من المنطقا شتوي
 يذوم ما يمكن طلوعها على نقطة ه وليكن لها طلوع آخر
 فوق نقطة ه كيف وقع على نقطة ر فاقول النور الذي
 بعد طلوعه يكون فوق النور الذي بعد الطلوع على
 نقطة ه برهان ذلك ان الشمس اذا طلعت على نقطة ه فانما
 يترتب اذ اسارت اما بين نقطة ه ودا بارة على نقطة راه
 فوق نقطة ر فان كان غسره وبارها من اعلى ه ورا اوط
 نقطة ر خلف مسر ان النور الذي بعد طلوعه يكون
 فوق الشمس وب الذي على ه فيكون غروبها فوق نقطة ر
 على نقطة ه فمن اجل ان البرم الذي بعد طلوعه اعظم من البرم
 الذي

الذي بعد طلوعه لانه اذا كانت الشمس باره من المنطقا
 شتوي يكون البرم المقدم من شهر من البرم المقتدر
 وليكن الشمس بارة يذوم الذي طلوعه بعد طلوعه فوسه
 وظهر ان في طلوعه رتبه تواس اعظم من طلوعه في اذن تسر
 من طلوعه فممن ان النور الذي بعد طلوعه يكون فوق
 النور الذي بعد طلوعه فان قول ان النور الذي
 قبل طلوعه يكون فوق الشمس وب الذي يكون قبل طلوعه
 ه برهان ذلك ان الشمس ترتب غروبها الذي قبل طلوعه راه اذا
 اسارت على نقطة ه ورا اذ اسارت تحت نقطة ه فان
 كان غروبها يكون اذ اسارت من نقطة ه ورا اذ على نقطة ه
 وظهر ان الشمس وب الذي قبل طلوعه يكون فوق النور
 الذي قبل طلوعه ورا ان الشمس وب الذي قبل طلوعه
 ه وظهرت نقطة ه على نقطة ه فمن اجل ان البلاء التي قبل طلوعه
 ه اعظم من البلاء قبل طلوعه لانه اذا كانت الشمس بارة من
 المنطقا شتوي يكون البلاء التي بعده اقصه ولكن الشمس بارة في
 البلاء التي قبل طلوعه فوسه وظهر انها تترتب البلاء التي قبل

الذي

طوعه ووعظهم من قوس رطفي اذن تسرفوا كغيرها
 من قوس ووضاه ان الشمس وبالله الذي قبل طوعه
 يكون تحت النروب الذي قبل طوعه روطه هه ان قوس
 غروبها ان السهها فوق واما اسفل فان الطلوع الذي
 بعد النروب الفوق لا يكون فوق الطلوع الذي بعد النروب
 السفلى لانه اذا لم يكن كذلك لم يكن النروب الذي قبل الطلوع
 السفلى وذلك غير ممكن فان اذن الطلوع الذي بعد النروب الفوق
 هو فوق الطلوع الذي بعد النروب السفلى لا وذلك ما اردنا ان نشير
 اذا كانت الشمس من القوس التي ان لم يكن
 معدل النهار طوعه واما غروبها يكون هو الليل والنهار
 مثل ذلك انا قد قسمت افعي عياله وادويك
 اذ لم يكن النروب معدل النهار وروك الشمس
 ان م ونصف الدائرة التي طاهها في في النصف الكره
 السخنة ويكون الشمس برة من القوس التي ويكون طوعها فوق
 لقطعها لقطعها ويكون النروب الذي بعد طوعها لقطعها
 لالنروب الذي قبل طوعها لقطعها فان اذن النروب الذي

بالتسليم

في الشمس على طها يكون موبيا ليلته الى قبل غروبها لقطعها
 بربان ذلك اما لغرض الشمس قد هلت على لقطعها افعي
 فلك معدل النهار قد غروبها وبالله الذي قبل طوعه
 ح في رجب ان غروبها وبالله الذي قبل طوعه
 غروبها وبالله الذي قبل طوعه وبالله الذي قبل طوعه
 الذي طوعها وبالله الذي قبل طوعه وبالله الذي قبل طوعه
 والليله الى غروبها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 طوعه فان اذن النروب الذي طوعها وبالله الذي قبل طوعه
 لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 خط معدل النهار لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 ح في لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 غروبها وبالله الذي قبل طوعه وبالله الذي قبل طوعه
 واليوم الذي طوعها وبالله الذي قبل طوعه وبالله الذي قبل طوعه
 طوعه فان اذن لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها لقطعها
 الذي طوعها وبالله الذي قبل طوعه وبالله الذي قبل طوعه

الليله

الليلة التي غروبها على ك ولا الليل التي بعده التي غروبها على ان كان
 ذلك ان غروب الشمس قد حصل على معدل النهار على و قد غرقت
 الغروب الذي قبله على ان كان فيكون في ان يكون
 الليلة التي غروبها على م مساوية لليوم الذي طلوعه على ح و
 الليلة التي غروبها على ا اعظم من الليلة التي غروبها على م
 الذي طلوعه على م اصغر من اليوم الذي طلوعه على ح و
 الليلة التي غروبها على ا اعظم من اليوم الذي طلوعه
 على م و هيبت طلوع الشمس خارجة عن القطع و طلوعه على قطع
 فيكون طلوعه تحت القطع و يكون اليوم الذي طلوعه على م
 اصغر من اليوم الذي طلوعه على ط و الليلة التي غروبها على
 ح اعظم من الليلة التي غروبها على ك فان اليوم الذي
 طلوعه على ط اعظم من اليوم الذي غروبها على ك فان
 اليوم اصغر من الليلة التي قبله و اعظم من الليلة التي بعده فان
 لا يكون في تلك الليلة التي اعتدال على استواء الليل
 و ظهرا ان اول ذلك است الشمس سيرة من المشرق
 و لم يكن لها طلوع و لا غروب على خط معدل النهار لم يكن في حال

الليلة التي غروبها على ك ولا الليل التي بعده التي غروبها على ان كان
 ذلك ان غروب الشمس قد حصل على معدل النهار على و قد غرقت
 الغروب الذي قبله على ان كان فيكون في ان يكون
 الليلة التي غروبها على م مساوية لليوم الذي طلوعه على ح و
 الليلة التي غروبها على ا اعظم من الليلة التي غروبها على م
 الذي طلوعه على م اصغر من اليوم الذي طلوعه على ح و
 الليلة التي غروبها على ا اعظم من اليوم الذي طلوعه
 على م و هيبت طلوع الشمس خارجة عن القطع و طلوعه على قطع
 فيكون طلوعه تحت القطع و يكون اليوم الذي طلوعه على م
 اصغر من اليوم الذي طلوعه على ط و الليلة التي غروبها على
 ح اعظم من الليلة التي غروبها على ك فان اليوم الذي
 طلوعه على ط اعظم من اليوم الذي غروبها على ك فان
 اليوم اصغر من الليلة التي قبله و اعظم من الليلة التي بعده فان
 لا يكون في تلك الليلة التي اعتدال على استواء الليل
 و ظهرا ان اول ذلك است الشمس سيرة من المشرق
 و لم يكن لها طلوع و لا غروب على خط معدل النهار لم يكن في حال

الليلة

و مثل ذلك سن انا ان فرض غروب ما على نقطه ط و س
ما على نقطه ل فان ليست اتي بعد غروب ط لا يكون مسويه
ليوم الذي قبله و لا يليوم الذي بعده و ذلك ما اذا

الن سن
م
م
م
م

وخذت دائرة نصفها من اركانها رت دوت
 احب عاب حتى عادت الاسبابها بحكم عمود
 حو دائرة مركزها ونصف قطرها حو والمحرك عمود عليها
 ونظرا من ان نقطه القطب بان لان خطاب العمود عليها
 خرج من مركزها كوه و مثل ذلك من حال سائر النقط
 دلان ان خطها يسبح الواحدة يكون دوا كما انه متوازيه وذلك
 ما اردناه **ب** اذا دارت كره على محورها دورا متصلا
 قطع جميع النقط التي على سطحها من مداراتها المتوازيه دوران
 المتساويه قسما متساويه فبذلك كره محورها اب ونقطتها
 لقطبها ولكن على سطح الكره لقطبها حو و مدارها من الكره
 دايرة حو و كل واحد من تلك المدارات حو و حو المتساوية
 فقول ان لقطب حو و لقطبها قوس حو حو في زمان مت
 و ليس ما حو دايرة خطية فمستطاب علم ان ان مرت خطية
 كانت كدايرة حو و ب والدايرة المرسومة على لقطبها حو
 لا تحتمل تقصير و كانت كدايرة اوج حو و في زمان الذي
 ينزف فيه حو انك ان لم يدور حو فليكن حو حو و صها

زبان

بسم الله الرحمن الرحيم
 بذلك باب الكوة التي كره لا دور لقساها ثابت وهي متصلة
 و واحدة دائرية على شكل **الاصغر** البقعة التي تحرك حركتها
 مستقلة هي التي تيسر الزمان متاوية و متساوية و متساوية
 متساوية و اذا دارت لقطب قوسين من دايرتين و خطين
 حركتها مستقلة كان في تلك الزمان كنهية القوسين او
 الخطين محور الكره هو القطر الذي يدور عليه و هو ثابت
 و مساره قطبا **ا** ان كان اذا دارت كره على محورها دورا
 مستقلا رست كل نقطه عرضها غير الذي رست المحور
 و دايرة متوازية القطبها كره يقوم المحور عمودا
 عليها فليكن كره محورها اب و قطبها لقطبها حو
 لقطبها حو و مدارها مستقلا و لغرض لقطبها حو و مدارها
 حو المذكور لا تقسم المحور و سطح الخط العمود عليه في حو
 حو و كل منها عمود حو حو المحور و سطح الخط العمود عليه في حو حو

حور

نصف دائرة ا ه و مثل نصف دائرة ا ه ك ب فذات
 ا و ج ب ا ه ك لفظتان معا طمان على اكثر من نقطتين
 هب وان لم يخطهما ا ه مستقيما و ل ح ح ت ه ع فليكن
 كدائرة ا ه ك في الصورة المشابهة لم يكن ان يرد ا ه
 ا ه بقطر ح ل تحت ان تخرج من نقطتي ح ك قطعا كما
 قطع من نقطتي ه ك و يكون كل واحد من هذين
 ح ل و ح شمس كوتوس ه ه يكون تحت هبتين بل هبتين
 ح ك كونها من دائرة واحدة فاذن يذو الزمان الذي تسير فيه
 ح ا ل ه و تسير في ك ل ا ان تسير في ا ل ح و ذلك ما ارد
 و وجد هذا الشكل في نسخة اخرى هكذا يسكن مدار ا ه د دائرة ا ه
 ه ك و المدارين لسطح بحر ا ب و قطع ه ه فحيزت عظم ا ه ب
 فان ه ه ح ك و ك ل ه الصورة الا و ا صارت نصف دائرة ا
 و ب بعد ك ل ك نصف دائرة ا ه ب فيكون قوس ا ه
 و ح تحت هبتين ل و قوس ا ه من عظيمين في زمان تسير
 ح ا ل ه ان لم يسر و المدار ل سارت ا ل ح صارت
 وضع نصف دائرة ا ه ب ك وضع نصف دائرة ا ه ب

كوتوس

لكون عظيمين يكون الخط الاصل من ا ه قطر الكره فقط ا ه ب
 من دائرة واحدة ا ه ك لفظتان معا طمان و ان لم يسر ا ه ب
 بل كانت في الصور لثابت نصف دائرة ا ه ب ط
 و ليكن في شمس ه ه ك كانت ط شمس ه ه ك
 شمس ل و ر م س ا د ه ل في الزمان الذي يسر مدار ا ه ب
 يسر مدار ا ه ب في الزمان الذي يسر مدار ا ه ب و المدار ح ا ل
 في الزمان الذي يسر مدار ا ه ب و مدار ا ل ح و ذلك ما ارد
 ا اذا دارت ك ل ه حورنا دوران هبتين ل ا فان ل ه
 ا ل ه يسر في العقول على سطح الكره من المدارات المدار
 في الزمان تحت ا ه يكون مشاهبه فيكون الحجاب فقط
 ح و على السطح و قوس ه ه ح ط من مدارها المتزامن و
 يسر ا ل ح في الزمان الذي يسر قوس ا ل ه على سطحها و
 في زمان يسر مدار ا ل ح يسر مدار ا ه ل و ح هبتين
 و ل ه فليكن و ك شمس ه ه ك في الزمان الذي يسر
 فيه مدار ا ه ب و مدار ا ل ح و قوس ا ل ح يسر مدار
 ح ا ل فاذن وضع مدار ا ل ح كس في وقت واحد هبت

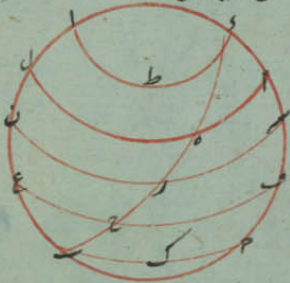

الف سلسله

دکانت عظیمه سی ما بعد بلحا ماسه له دایر اعظم من لاق
نان طر حوا غصه دایره که من اصح ذم من لاق فبق
من الدایره بن سلسله الی بله الغسری فیکن لاق
اب و الی غصه الغسری الما علیه الی و ج ک د ل ک
دایره اظ و ک ج د ی غصه من لاق من ۲ سلسله لاق لیکن

دسه دیکه اشبه قبه دان
ابجهت الغسری به بقول ان دایره
دو ج بطول علی کل ذم دسه
ج د غصه علی کل ذم سلسله
د ل بر کم متوار بیل ه من دسه

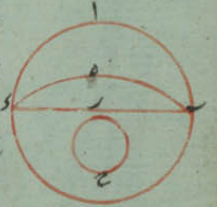
ح ف فلان نقطه دایره و ه ل کن ادا سرت ل
نقطه طلعت و ادا سرت الما نقطه حرت و ک د ل نقطه
ه صح طر ح ادا سرت الما م سد ف ح کل وجهه
الی نظر بس طلعت و ادا سرت الما لصل ل ن غ غرت
و ذک ه اردناه **ب** اذان صفت دایره ان مانین
ذکر ه اصد ه ثا سد و الغسری دایره و ص لک ه فی غصه بن

مرین غصه س لاق ب ج و د القطب الغصه ه و الی سلسله فی
بجهت الغصه اظه س دایره که و لیکن دایره ب ه ط و غصه تر
بعطفه بقول ان لغصه من غصه ج د ذم دور ه مرین غصه
اه ج ص ط ه فی لاق دایره ب ج د و لغصه غصه د ل ان ا ب ر ا
اه ج م ه د م ب تان نقطه ب یکن ک ل ک ط ک
دین لک د ک ا ط ک که فایران اندی نقطه فیطه دست
ط ک نقطه من ذم ح اصل لاق علی ط ک فی ک او بن
بص دایره ه ه بص ح دایره ج ه ه بن کون فی ط ک ا ق
فم اذ ان وقت نقطه و نقطه
ک و صفت سرت ک ه
ل ح ا ذ ر ق یصل نقطه
و نقطه قی س ل ک بی ذک الزمان لسه ه ف لاق نقطه
ط ح ل ک ف لاق دایره ه دایره ه مریت اخری
فایره لاق بعد ذک لک لک ط ح الی امر ضمه اول
دایره ه دایره ه ذم من ما وین ه و ذک ما
اردناه **ب** اذ کانست دایره لاق لک ما یطیر الی لک

دکانت

فیکن دایره اب و بنامه دایره ب و حرکتها متقابل
 علی السطح صیقل کرده مانند آنکه در آینه فصول آنها عطفین و
 اصل و جهتها مشترک و قطر لایره اب و در صفحه
 می مرکز دایره ب و دوی علی محور و الا فیکن مدارهای
 و کون المحور عمود بر دایره ج و اما سطح مسطح دایره
 اب و کون دایره ج بدینک سطح فیکن المحور عمود بر
 سطح اب و دوگان سطح مایه منقذ علی المحور می مرکز
 الکره و الا فیکن ج مرکز الکره و اصل ج هم من المحور و ان
 ج حسیج من مرکز الکره و الا انقضان علی المحور اما در قطب
 و اصل فلانها مرکز الکره

منت به بجز

محرومان و محنت و طبع مساد و ساد و طول ماله و قضا و تنسیب
 سقیم و قضا و ممانه و دربان ان کل احد من ذی
 اشباع مساد و نظر من زوایا ان کفاس من زوایا ان کفاس
 و من زوایا ان کفاس ان ان کفاس ان ان کفاس ان کفاس
 و قضا و الله موضع واحد معین لکل احد منها کون ذک الموضع
 و وضع خاص من ذی اشباع و ذک ما اردناه

تمت بالخیر
 ۱۰۰۰

فصل فی کلمات و خط و قلم

ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر	زهر

ز	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر
ز	زهر	زهر	زهر	زهر

